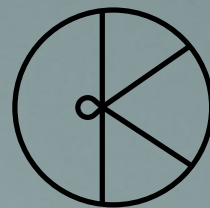

Konstnären

ATELJËDILEMMAT

Fler ateljéer ska byggas i Stockholm.
Men var? Och vem ska betala?

MAKT

Olof Lavesson vill inte prata
konstpolitik med SD

DIGITALA GALLERISTERNA

Näthandel gör konstvärlden
mer demokratisk

BIGERT & BERGSTRÖM
ÄR KONSTNÄRERNA

»Ibland kör vi bad cop, good cop. Vem som är vem skiftar.«

BIGERT OCH BERGSTRÖM

Det du skapar med kärlek blir till konst.

boesner erbjuder 10% rabatt för alla medlemmar i KRO/KIF

Detta förutsätter att man i förhand anmäler sig hos kundservicen med telefonnummer 0304 666036 eller hos sverige@boesner.com

Sveriges stora nätbutik för konstnärsmaterial med över 12 000 artiklar.

www.boesner.se
boesner

BIGERT OCH BERGSTRÖM:

”Man blir starkare av att vara två när man förbandlar. När det går åt belvete så är man inte ensam.” Sidan 16.

ESSÄ:

Vanja Hermeles bok om jämställdhet i konstvärlden väckte hätsk debatt när den kom 2009. Nu släpps boken som digital utgåva. KONSTNÄREN publice-rar det nyskrivna förordet:

[...] Jag hade inte räknat med att det svårfångade utestängnings-system som jag försökte skildra i *Konsten så funkar det (inte)* skulle manifesteras sig med full kraft, som en knuten näve i rummet, när rapporten var färdig [...], sidan 40.

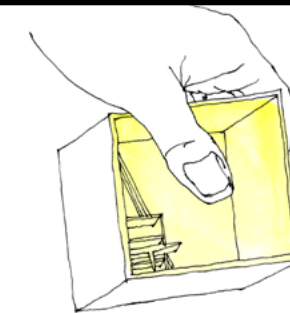
MAKT: Olof Lavesson Det är inte värt att diskutera konstpolitik med Sverigedemokraterna, säger moderaternas kulturpolitiska talesperson, sidan 14.

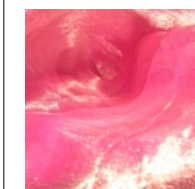
KONSTNÄREN: Mats Bigert och Lars Bergström är numrets konstnärer, sidan 16.

BILDUPPHOVSRÄTT:

”Vi ska sätta press på gratisanvändarna. Och då menar vi inte vanligt folk på stan, vi menar stora organiserade aktörer.” Sidorna 52-54.

REPORTAGE: Ateljédilemmat i Stockholm. Stockholms stad har höjt ateljéstödet och lovar hundratals fler ateljéer. Samtidigt hotas de största ateljéföreningarna av nedläggning. KONSTNÄREN försöker få grepp om ateljéfrågan i landets mest konstnärstäta kommun, sidan 30.

FORSKAREN: Ylva Sandgren är på jakt efter det visuella receptet på glitter, sidan 9.

DET DIGITALA GALLERIET: Näthandel både ökar ekonomin i konstvärlden, och gör den mer demokratisk, menar tre digitala gallerister, sidan 26.

ATELJÉFÖRENINGARNA:

”Låt ateljébusen söka medel för att köpa sina fastigheter” Debatt, sidan 6.

KONSTEN ATT ... hitta mecenaten på nätet. Seriekonstnären **Karin Rindevall** ger sina bästa tips, sidan 46.

UTSTÄLLNINGEN: Hanna Ljungh och Ulrika Sparre om ett samarbete i Örebro, sidan 10.

SAMTAL: Verksam i en ständig riskzon. Turkiska **Gülsün Karamustafa** om de tre revolutionerna som präglat hennes konstnärskap, sidan 44.

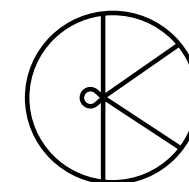
GESTALTAREN: Kristina Matousch och Anders Soidre om pizzakartongen som samlingsplats, sidan 7.

KONSTPOLITIK: Nytt mentorprogram öppnar dörrar för nyanlända konstnärer, sidan 12.

KRO/KIF MEDLEMSSIDOR sidorna 48-51.

Katarina Jönsson Norling och Sanna Svedestedt Carboo:

”So är! Vi närmar oss ett bistoriskt riksmöte.”

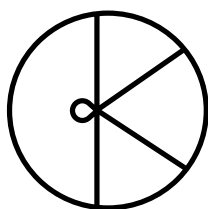

Sofia Curman: Det blir allt mer angeläget att ta ställning för samtidskonstens existensberättigande.

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Sofia Curman
Formgivare: Markus Edin, Ebba Bonde
Redaktör sid 7-9: Oscar Carlsson
Medarbetare i detta nummer: Sara Abdollahi, Margareta Bloom Sandebäck, Oscar Carlsson, Vanja Hermele, Anne-li Karlsson, Karolina Modig, Frida Sandström, Robert Stasinski, Emil Åkerö

PRENUMERATION HELÅR 275 KR.
Annonser: Hans Flygare, hans@annonshuset.se, 08-662 75 03
Redaktionen: Konstnären, KRO/KIF, Hornsgatan 103, 9 tr, 104 62 Stockholm, E-mail: sofia.curman@kro.se

KRO/KIF
Hornsgatan 103, 9 tr, 104 62 Stockholm
Tel: 08-545 420 80
email: kro@kro.se
Tryck: Trydells Tryckeri AB, Upplaga 9500 ex
Tidningen ges ut av AB Svensk Konstnärsservice

KRO/KIF

Bildupphovsrätt

För åtta år sedan genomlystes jämställdhetssituationen på svenska konstscenen i boken *Konsten – så funkar det (inte)* av genusvetaren Vanja Hermele. En av dess slutsatser är att jämställdhet i konsten inte stadigt går framåt, utan att det politiska klimatet i övrigt påverkar även hur konstvärldens aktörer ser på representation. Något att tänka extra på nu när högerpopulistiska vindar viner över stora delar av världen, och framtidens politik i världens största demokrati knappast har feministiska förtecken. Boken har varit slutsåld länge, men kommer nu ut i en efterlängtd digital utgåva. I KONSTNÄREN kan du läsa författarens nyskrivna förord – en reflektion kring reaktionerna när boken kom. Hon skriver: "Mottagandet har klarlagt ett par saker för mig; jämställdhet väcker starka känslor, ibland till och med vrede, men inte på grund av missförhållandena, utan för att de påvisas."

En annan enorm samhällsfråga som väcker starka känslor och som på senare år upptagit allt fler konstnärer är klimathotet. Duon Bigert och Bergström har arbetat tillsammans i 30 år och är verkliga pionjärer inom klimatkonst. Till skribenten Sara Abdollahi säger de att deras "megalomaniska" anslag har förmåga att medvetandegöra människor om den långsamma katastrof vi utsätter vår värld för. Konsten kan inte rädda jordklotet, medger de, men kan påverka – långsiktigt och på djupet.

Det tror jag också, och därför är det så viktigt att nu mer än någonsin värna om konstnärlig frihet och konstnärers rättigheter till rimliga villkor. Det är inte bara i USA högerpopulismen har fått fäste. I flera kommuner har samtidskonstfientliga Sverigedemokraterna redan reell makt i kulturpolitiken. På riksdagsnivå har Moderaterna öppnat upp för samtal med SD. Det gäller enbart samarbete kring frågor av teknisk karaktär, säger Moderaternas kulturpolitiska talesperson Olof Lavesson i numrets maktintervju och lovar att han kommer att kämpa för den nyskapande kulturen. Men kultur kostar pengar, och var går egentligen gränsen mellan det tekniska och det värderingsgrundade när budget ska läggas? Jag är nog inte ensam om analysen att vid ett regeringsskifte 2018 kan det bli ännu mer angeläget att tydligt ta ställning för samtidskonstens existensberättigande. ●

! Stockholms stads nya ateljéstrategi som lovar minst 200 nya ateljéer fram till och med 2020.

? Stadens ytterstadssatsning för kulturverksamheter innebär att de flesta nya ateljéer kommer ligga i förorterna, samtidigt som ateljéhusen också tvingas längre från centrum när de avkrävs marknadshyror. Kommer Stockholms innerstad på sikt tömmas på konstnärlig verksamhet?

Sofia Curman
Chefredaktör

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

KONSTVÄRLDEN I SIFFROR

200000
TITTARE

Så många såg i snitt varje program i SVT:s serie *Konsthistorier*, där sex kvinnor ur konsthistorien presenterades genom ögonen på en samtida konstnär. Vi hoppas att både hyllningarna och debatten som följde sporrar SVT att göra fler konstsatningar!

KONSTNÄREN SARA-VIDE ERICSON FRAMFÖR EN MÅLNING AV VERA NILSSON I ETT AV AVSNITTEN AV KONSTHISTORIER PÅ SVT. FOTO: SVT

18

ÅRSGRÄNS

Från och med i år måste man vara myndig för att vara medlem i Sveriges Allmänna Konstförening (SAK), efter en lagändring i lotterilagen. Menar staten att ett tidigt konstintresse kan leda till ett livslångt osunt beroende, undrar SAK i en debattartikel i Svenska Dagbladet.

3,8

MILJONER
KRONOR

kunde Statens Konstråd köpa lös konst för 2016. Det var drygt 1,7 miljoner kronor mindre än året före.

13000

KR/MÅNAD

före skatt, är medianvärdet för den sammanräknade förvärvsinkomsten för bild- och formkonstnärer, enligt Konstnärsnämndens senaste inkomstundersökning. Medianinkomsten för hela befolkningen är 24 200 kr i månaden.

EN FJÄRDEDEL

av dem som använder fakturerings tjänster, så kallade "egenanställda", finns inom kulturområdena. Men faktureringsföretagens tjänster kostar mer än vad de smakar, om man jämför med att vara egenföretagare, och är en förlustaffär för konstnärer, skriver KLYS.

81

PROCENT

av konstnärerna är kvinnor. Samma siffra för bildkonstnärerna är 57 procent.

7
KONSTNÄRER

från Sápmi deltar i årets Documenta, ofta kallad världens viktigaste konstutställning, som sker vart femte år i tyska Kassel, och i år också i Aten. Samisk konst har de senaste åren fått en allt större och välförtjänt plats på konstscenen. Konstnärerna är Britta Marakatt-Labba från svenska Sápmi och Synnøve Persen, Hans Ragnar Mathisen, Joar Nango, Måret Anne Sara och de avlidna John Savio och Iver Jåks från Norska Sápmi.

VERK

BRITTA MARAKATT-LABBA
Färden, 1986.

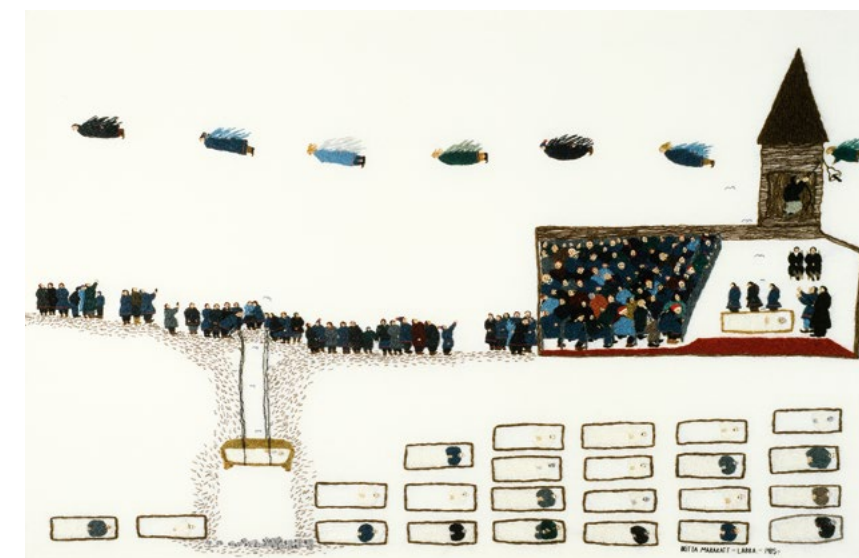

FOTO: HARRY JOHANSEN

Ateljépolitiken. När marknaden diktar villkoren pressas konstnärerna allt längre ut från centrum. Ateljéhusens finansiering måste lösas på en övergripande nivå, skriver företrädare för fyra ateljéföreningar i Stockholm.

NÄSTA ANHALT – YTTERSTA FÖRORTEN?

Det finns en politisk övertygelse i stads-huset om att vi behöver de konstnärateljéer och konstnärliga produktionshus som finns och fler därtill i Stockholm, och vi vet att kulturen stärker stadens attraktionskraft på mer än ett sätt. Kulturförvaltningens strategi slår fast att det är angeläget att en växande stad sprider ateljébeståndet över hela staden. Men marknaden diktar också att ateljéhusen pressas längre och längre ut från centrum, precis som med stadens låginkomsttagare. Vem som har rätt att arbeta och bo i staden blir mer och mer en klassfråga och bör diskuteras politiskt.

I Stockholm får några av de hotade konstnärliga produktionsplatserna SITE, Wip:sthlm och KKV (Konstnärernas Kollektivverkstad) hjälp av staden att omlokalisera sig. Men frågorna var ateljéerna ska finnas och på vilka premisser de skall inrätta sig har inga enkla svar. Ett förslag, som nu är under utredning, liknar en affärsmodell som ateljékomplexet Studio Mossutställningar på eget bevåg utvecklat för lokalerna i Värtahamnen. En slags Robin Hood-modell där intäkterna från kommersiella hyresgäster finansierar konstnärernas ytor. Men en förutsättning för det är att ytans grundhyra har marginal nog att finansiera personalkostnaden för att driva hyresverksamheten, att lokalerna och hyrorna är attraktiva för företagen trots att de är avsidet, samt att de kommersiella hyresgästerna är bekväma med att frotera sig med konstnärer och, ibland, resterna av deras konstproduktion. En modell som med mycket svett även gått att driva för Studio Mossutställningar tills ganska nyligen, då helt nya och för verksamhetens beskaffenhet orimligt höga hyresnivåer nu avkrävs.

KKV, SITE och Wip är bara några exempel på de större ateljéföreningar och produktionshus där rådande stadsomvandling gör att verksamheternas framtida villkor är under förhandling. Om Stockholm i linje med de många visionerna, ska fortsätta växa och bli en attraktiv och levande stad; en kreativ stad; en blandad stad; en stad för alla och så vidare, då måste vi börja agera på en mer övergripande nivå, och sluta försöka lösa fall för fall. I London har en likande utveckling lett till stor brist på ateljéplatser som hotar konstlivet där. I november 2016 lanserade därför Londons borgmästare "Creative Land Trust", en stiftelse med statligt och privat kapital som snabbt ska säkra ateljéer genom att ateljéhus kan söka medel för att köpa hela fastigheter.

Vad kan vi egentligen förvänta oss för ansvarstagande av såväl de kommunala som privata fastighetsbolagen? Att kunna införa olika hyressättning eller i tidigare skede göra särskild markanvisning redan vid avyttring av mark, eller som i exemplet i London sälja till stiftelse eller direkt till konstnärerna i någon form (i likhet med exempelvis Kapsylen på Södermalm i Stockholm). Slakthusateljéerna är precis som Studio Mossutställningar, i och med sin placering, del i en väldigt konkret stadsomvandlingsprocess. Det skulle kunna öppna upp för ett utmärkt tillfälle att pröva nya sätt att bygga en stad. ●

Emelie Florin, KKV
Anna Högberg och Jacqueline Hoang Nguyen, Slakthusateljéerna
Anna Ridderstad, Wip:sthlm
Stella d'Ailly och Henrik Schmidt, Studio Mossutställningar

GESTALTAREN **KRISTINA MATOUSCH
OCH ANDERS SOIDRE**

Pizza Box Var? Hagalundsskolan i Dalby, Lund När? Invigdes juni 2016

VERK
KRISTINA MATOUSCH
OCH ANDERS SOIDRE
Pizza Box, 2016.
5x5x6,5 m

Kvällen innan deadline för förslaget till en kombinerad scen och utomhus-skulptur till Hagalundsskolan i Dalby gick Kristina Matousch och Anders Soidre till pizzerian. Utmattade av att ha slitit med fyra olika förslag insåg de, väl hemma igen, att de hade det vinnande konceptet rakt framför sig. Pizzakartongen.

– Vi ägnade hela natten åt att göra färdigt det nya förslaget och offrade allt föregående jobb för att istället satsa på det som kändes bra.

Ramarna för uppdraget var specifika. Det skulle vara ett pedagogiskt verktyg, en samlingsplats och en scen för barnen att uppträda på, och samtidigt fungera som en skulptural gestaltning.

– Det är ett uppförstorat readyma-

de-objekt men transformerad till en möbel, en mussla och ett arkitektoniskt verk. Det var aldrig meningen att verket skulle vara en slapstick, "å kolla, en stor pizzakartong", nej, det är rakt igenom kvalitet i arkitektur och skulptur samt material.

Om uppdraget

Uppdraget kom från Hagalundsskolan och Lunds Kommun. Konstnärerna fick 35 000 kr för skissarbete. Projektbudgeten var 1 miljon kronor inklusive kostnader för konstruktör, material, byggnation, strålkastare och el. Det fanns inget öronmärkt belopp för konstnärarvoden, "Vi fick ta det som blev över", säger Kristina Matousch.

En stålkonstruktion bär upp lärkträet som kommer att gråna med åren. Förutom en illa placerad elstolpe är Kristina och Anders mycket nöjda jämte skateboardåkare, solbadare och såklart barnen på Hagalundsskolan som älskar sin pizzakartong.

– En pizza är väldigt inkluderande, alla ingredienser är rätt. Det kan vara högt och lågt, lyx eller budget. Som metafor för presentation så försöker man inte sätta någon i en mall, både pizzen och skulpturen blir tillåtande, det blir alltid rätt. Vi presenterade alla förslagen för skolan men sa att det var pizzakartongen vi ville göra och det ville även de. Barnen blev jätteglada!

Oscar Carlson

LÄSTIPS EN ANVÄNDBAR OCH EN UNDERBAR BOK

KULTUREN OCH SKATTEN

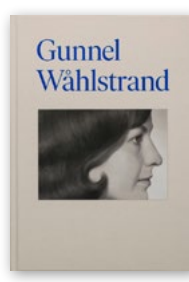
Jan Kleerup & Eleonore Kristoffersson

FAR

Den här handboken är riktad till enskilda konstnärer, hela teatrar, alla som på

något sätt "underhåller en publik" och till deras revisorer och advokater, och redogör på ett lättbegripligt sätt för de skatteregler som gäller för kulturverksamhet.

GUNNEL WÅHLSTRAND

MAGASIN III
Jämte en specialskriven text av dramatikern Lars Norén innehåller boken reproduktioner av samtliga av Gunnel Wähl-

strands mycket begränsade antal tuschmålningar. Vackert formgiven av Malmsten & Hellberg och utgiven i samband med separatutställningen på Magasin III i Stockholm.

KONST PÅ WEBBEN

Tre online-tjänster som tar ting ut i den riktiga världen

lightningsource.com

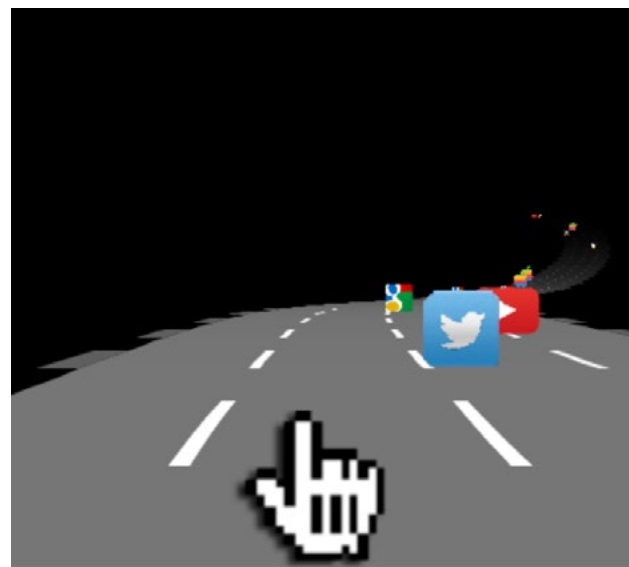
Ingram's Lightning Source är en billig print-on-demand tjänst där du kan trycka din bok i en upplaga på 1 eller 1 000, men ändå ha kontroll på saker som format och papper.

shapeways.com

Med över 50 olika material 3D-printar denna tjänst dina digitalt modellerade objekt. Saknar du dessa skills tillhandahåller Shapeways en designer som kan hjälpa dig.

crimson.se

Sedan starten 1971 har Crimson hängt med i utvecklingen och erbjuder nu ett professionellt fotolabb och tryckeri som printar digitalt stoff på alla möjliga material.

IDÉN

THEINTERNET.EXPRESS
AV JONAS LUND

»Surfandet känns ofta som att du åker snabbtåg omgiven av företag som vill fånga dina klick, visa reklam och tjäna pengar på ditt beteende. Testa på <http://theinternet.express> att undvika de fem stora eller krocka med dem och utsätt dig för ännu mer reklam.« **Jonas Lund**

”...Nu när jag ska gå undrar jag varför jag stannade kvar så länge, och lät mig bli så dåligt behandlad.”

Anonym f.d. medarbetare på Röhsska Museet i GP (26 februari). Sveriges enda specialmuseum för design, konsthantverk och mode stänger nu i 15 månader på grund av konflikter.

NYTT SITTSÄTT

På årets Stockholm Furniture Fair presenterade Beckmansstudenterna Elin Lindström och Līga Bulmiste kontorsstolen Yonam som ska förändra det ändlösa sittandet genom att flytta upp golvet i sittnivå.

FOTO: JOHAN ANDRÉN

FORSKAREN YLVA SANDGREN

Med en bakgrund i textilkonst och konsthantverk tar Ylva Sandgren fram material som kan användas i offentliga miljöer men med glittrande egenskaper.

FOTO: YLVA SANDGREN

På jakt efter receptet på glitter

Ylva Sandgren är doktorand vid HDK, Högskolan för Design och Konsthantverk, vid Göteborgs Universitet.

I din forskning undersöker du glitter som fenomen, både kulturellt och rent visuellt. Har du alltid varit intresserad av glitter?

– Haha, ja, det har jag. På textilhögskolan i Borås bytte jag ut materialen till glittriga, trots att de förstörde maskinen. Sedan växte jag upp vid havet och där är det mycket glitter i ljuset. Som småbarnsförälder har jag också upptäckt att glittrande objekt kan vara en hjälpsam hand.

Hur då?

– Små barn blir fascinerade av glitter och kan då tåla sig ett tag så man kan

laga mat i tio minuter. Det är denna aspekt av det visuella fenomenet glitter som jag vill undersöka. Tillsammans med ingenjörer skapar jag vad jag kallar en dekorativ komposit med ”medicinska” egenskaper, men också tillräckligt starka för att användas i byggnadskonstruktioner.

Det finns aspekter av det du beskriver som innefattar även sociologi, filosofi och fysik. Hur kommer det sig att du bedriver din forskning på en designhögskola?

– Man skulle kunna bedriva min forskning inom många olika ämnes-

områden men för mig är det design och medicin. Jag är ute efter det visuella receptet på glitter. När du använder värktabletter kan du ta reda på vad de innehåller, jag söker det motsvarande hos glitter.

Du befinner dig i slutstadiet av forskningen och förbereder dig just nu inför disputationen. Hur kan andra tillämpa det du kommer fram till i din avhandling?

– Det finns faktiska aspekter om hur saker upplevs och mina beskrivningar kan användas av de som skapar design och konst, bland annat att det är svårt med avståndsbedömning för någon som upplever glitter. Och om du till exempel ska gestalta ett dagis med glitter kan du behöva veta hur färgen och rumsligheten påverkas.

Oscar Carlson

UTSTÄLLAREN **HANNA LJUNGH
OCH ULRIKA SPARRE**

Ear to the Ground **Var? Örebro Konsthall,** **Pågick 14 januari-19 februari 2017**

Berätta om er utställning! Vad "handlade" den om?

- I *Ear to the ground* har vi samarbetat utifrån ett gemensamt intresse för den materia vi benämner som sten, mark, jord och land. Utgångspunkten är två konstnärskap som möts och tar sig skilda uttryck för att gestalta vårt mänskliga sökande efter sanning och villkoren för mänsklig existens.

Hur länge har ni arbetat med utställningen?

- I ungefär ett år.

De flesta verken i utställningen är nyproducerade. Vem stod för produktionskostnaderna?

- Vi har i stort bekostat videoverk och inramningar av verk med egna medel. Vi fick ett produktionsbidrag på 8000 kr var från konsthallen, pengar som vi även valde att använda för att betala en skribent för att skriva en oberoende text till utställningen.

- Hannas film *I am mountain, to measure impermanence* är delvis finansierad med medel från Konstnärsnämnden och Ulrikas film *Ear to the ground* är filmad under en stipendievistelse på Långviksskär.

Hur såg villkoren ut - följdes MU-avtalet och fick ni ersättning för er arbetstid?

- Vi fick utställningsersättning enligt MU-avtalet, men ingen ersättning för nedlagd arbetstid. Konsthallen har även köpt in två verk till sin samling.

Hur tycker ni att utställningen togs emot av press och publik?

- Publiken har varit väldigt positiv. Vi har också fått bra pressbevakning från Nerikes Allehanda, SVT Nyheter i Örebro och en recension på Omkonst. **Nu i efterhand - är ni nöjda med utställningen? Hade ni önskat att något varit annorlunda?**

- Vi är nöjda med samarbetet med konsthallen som vi upplever som engagerat och positivt. Så är det inte alltid med konsthallssamarbeten.

- Om vi fick önska så skulle väl produktionsbudgeten kunna vara högre och givetvis borde konstnärer alltid få ersättning för sin nedlagda arbetstid.

Sofia Curman

VERK

ULRIKA SPARRE
Ear to the ground, 2017

VERK

HANNA LJUNGH OCH ULRIKA SPARRE
Anatomy of a descent Volume I, 2016.
Utställningsvy från Örebro Konsthall.

FOTO: LJUNGH/SPARRE

Mentorprogram öppnar dörrar in i svenskt konstliv

I projektet Konsten att delta möts konstnärer som just anlänt till Sverige och konstnärer som verkat här länge för att utbyta kunskap.

Konstnärerna Charbel Chamoun och Johan Widén började träffas under hösten och har sedan dess träffats på middagar för att tala om måleri, och om hur det är att arbeta som konstnär i Sverige respektive i Libanon. Johan Widén är pensionerad professor i fri konst; Charbel Chamoun kom till Sverige för snart ett år sedan och befinner sig ännu i en asylprocess.

– Mitt liv är på paus när jag inte kan arbeta som jag brukar. Jag behöver en röst mellan mig och institutionerna och det är därför så bra att jag träffade Johan, säger Charbel Chamoun.

Sedan hösten 2016 har det varit möjligt för personer utan personnummer att antas till ett antal europeiska universitet, men för Charbel Chamoun är det inte utbildning som saknas. Han har en masterexamen i fri konst och drev länge ett galleri i Libanon innan han lämnade landet.

Charbel Chamoun ser inte några problem i att mentorskapsprojektet skulle kunna riskera att upprätthålla en fortsatt klyfta mellan en etablerad och en icke-etablerad konstnär.

– Våra förhållanden är olika, så är det. Men när jag och Johan träffas är vi kollegor. Han känner till en del om min kultur, och jag en del om hans. Det är ett utbyte.

”Tanken är att man två och två ska kunna träffas privat, och bjuda in varandra i sina respektive cirklar.”

Ola Öhlin, initiativtagare till projektet Konsten att delta.

FOTO: FRIDA SANDSTRÖM

Det Charbel Chamoun saknar allra mest är en ateljé där han kan arbeta med måleri. Nu har hans verksamhet avstannat i småskalig teckning som ryms i lägenheten där han bor hos sina vänner i Upplands Väsby. Här en pastellteckning av svenske kungen.

Johan Widén ser själv på frågan utifrån en historisk synvinkel.

– Det har alltid varit svårt att etablera sig i Sverige, men utan inflödet av nya aktörer hade vi saknat både Peter Weiss och Nelly Sachs, Lenke Rothman och Endre Nemes, som idag är självklara namn i vad som betraktas som ”svensk litteratur och konsthistoria”.

Bakom initiativet med erfarenhetsutbyte mellan konstnärer står konstnären

Ola Öhlin och hans projekt Konsten att delta. Till en början var det han själv som träffade nyanlända konstnärer, men idag möts ett åttiotal deltagare i ett så kallat mentorprogram där kunskap från respektive part sätts i samtal.

– Tanken är att man två och två ska kunna träffas privat, och bjuda in varandra i sina respektive cirklar, förklarar Ola Öhlin.

Han inledde projektet redan för tio år sedan, när han tröttnade på sin egen homogena bransch. Genom att expandera bilden av vad ”en svensk konstnär” är hoppas han att på längre sikt se en ny representation på konstinstitutioner i landet. Idag är projektet näst intill landsomfattande med målet att hjälpa praktiserande konstnärer in på en föga tillgänglig arbetsmarknad i kultursektorn.

– I en tid då Sverigedemokraternas väljarstöd växer bredvid den svenska segregationen är det viktigt att även utlandsfödda svensketablerade konstnärer representeras. Det kommer på sikt också att påverka publiken.

Ola Öhlin är i dialog med såväl Arbetsförmedlingen som med konstinstitutioner och kommunala instanser. Där förmedlar han information och behov som har framkommit i projektet.

– Målet med Konsten att delta är att alla yrkesverksamma konstnärer ska ha samma rättigheter och möjligheter att utöva sitt konstnärskap, säger Ola Öhlin.

Frida Sandström

Vill du veta mer om Konsten att delta? Läs mer på www.kro.se

NY GENERATION AKRYLFÄRGER

79 INTENSIVA, KLARA FÄRGER I SATINFINISH
Finns i 75 ml, 200 ml och 500 ml

Maimeri
ACRILICO
acrylic colours

Maimeri Polyfluid Ny flytande akrylfärg

Enastående serie flytande, blanka akrylfärger.

Maimeri

MaimeriBlu Konstnärsakvarellfärg

77 färger
Perfekt balanserad torktid och sammansättning av äkta Cadmium pigment

Finns i 60 ml, 200 ml tuber
Ett pris för alla färger

Genomsnittlig partikel strl. 5 till 10 micron

Producerad utan tillsatser av vax

73 färger har högsta graderingen av ljusåktethet

Maimeri CLASSICO

EXTRAFINE OIL COLOURS
MADE IN ITALY

”I konstfrågor står jag extremt långt från SD”

Olof Lavesson, Moderaternas kulturpolitiska talesperson, vill göra det enklare för konstnärer att leva på sin konst.

Vi leker med tanken att Moderaterna får bilda regering efter valet 2018, och du blir kulturminister. Vilken skulle bli din mest prioriterade fråga inom bild- och formkonsten?

– Den övergripande frågan för mig är att Sverige är ett land där man som konstnär kan och får utveckla sin konst- art och kan leva på den.

Vilken politik vill du driva för att fler ska kunna leva på sin konst?

– Jag tror att man måste titta på hur konstnärer organiserar sina yrkesliv. De flesta konstnärer är småföretagare, men det är ett problem att så många driver sina företag som enskild firma. Det är inte en optimal bolagsform.

Det har gjorts en massa förenklingar för att de som har en liten verksamhet enkelt ska kunna driva sitt företag som aktiebolag. Det finns en gammal bild att ett aktiebolag är någonting stort, där företaget står i centrum och målet är att växa. Men så ser verkligheten inte längre ut, utan det är en trygg form för ett litet företag med låg omsättning.

MU-avtalet skrevs under av Lena Adelsöhn Liljeroth, men det har knappast fått det resultat som man hoppades på. Knappt 30 procent av museerna betalar

minimivån (alltså ingen ersättning för arbetstid). Vad vill du göra åt det?

– Det ena jag tycker är att staten i sina egna institutioner ska se till att MU-avtalet följs. Det andra är att vi förmedlar ju väldigt mycket statliga resurser ut i landet med samverkansmodellen. Om man som regional verksamhet tar emot statliga pengar för att göra en utställning så ska statliga regelverk gälla, och alltså MU-avtalet följas.

Idag finns ett undantag för den samtida konsten så att den inte är avdragsgill för företag. I Danmark infördes avskrivningsrätten på konst för företag 2002, och aldrig tidigare har det sålts så mycket konst där som nu. Vad ser du för möjligheter att öka konstförsäljningen i Sverige?

– Vi har inget förslag i dagsläget, men det är definitivt en fråga som jag skulle vilja titta närmare på, dels när det handlar om konstinköp som bör jämföras med andra inköp till exempelvis en arbetsplats, dels tycker jag att man bör se över moms-situationen på konstområdet, som idag är en snårig djungel. Jag vill se en mer harmoniserad kulturmoms. Den sittande regeringen har valt en annan väg och börjat

höja kulturmomsen igen, till exempel på biograferna. Jag tror inte att det är bra.

Moderaterna öppnade nyligen upp för samtal med Sverigedemokraterna – ett parti som har en riksdagsledamot som för inte så länge sedan ville sätta Carolina Falkholt i fängelse på grund av hennes konst. SD:s budget visar att de vill skära i statens redan blygsamma satsningar på samtida konst. Om jag kallar SD för samtidskonstfientliga, vad säger du då?

– Att jag delar den uppfattningen. Du har sagt att du kan samarbeta med SD om ”frågor av teknisk karaktär”. Vilka frågor som rör den samtida konsten skulle kunna vara aktuella att samarbeta om?

– Jag kan inte hitta några sådana frågor alls. Just när det handlar om samtidskonsten finns extremt tydliga skillnader mellan oss och SD.

Kan en fråga om finansiering av MU-avtalet inte ses som budgetteknisk?

– Nej, för MU-avtalet syftar till att det ska vara möjligt för konstnärer att skapa ny konst, och där står SD för en politik i rakt motsatt riktning. Då finns inga förutsättningar att varken föra samtal eller göra överenskommelser.

Du nämnde biomomsen, den har ju varit en fråga som du har kallat budgetteknisk och sagt dig vara villig att diskutera med SD. Kan konstmomsen också komma att bli en sådan samarbetsfråga?

– Nej, för syftet med momsförändringen som jag vill ha på konstområdet är att underlätta för konstnärerna, och jag kan inte se att SD någonsin skulle vilja göra något för underlätta för den samtida konsten.

På kommunal nivå är riskerna för att SD får reellt inflytande över kulturpolitiken ännu större. Vi har sett flera fall där kommunala SD-politiker öppet motverkat den offentliga konsten. Hur ser du på att moderata kommunalpolitiker nu har grönt ljus att släppa in SD-politiker i samtal om kulturen, ett politikområde som redan befinner sig i underläge på många håll i landet?

– Det är alltid viktigt att jag och mina

Olof Lavesson
Ordförande i kultur-
utskottet och modera-
ternas kulturpolitiska
talesperson.

FOTO: CHARLOTTE STRÖMVALL

kollegor ute i landet för ett samtal kring vår gemensamma moderata kulturpolitik. Men jag ser ett större problem, och det är att kulturfrågor på kommunal nivå har blivit en verkstad som ligger vid sidan om den övriga politiken. Den kommunala kulturen är ofta helt beroende av att det finns ett starkt engagemang från den högsta politiska ledningen. Det är också ett problem att man alltid ska vara så himla överens i kulturpolitiken. Kulturen mår bra av politiska konfliktytor, man ska våga föra en tydlig politik, men sedan låta dem som kan sköta kulturverksamheter göra det. Jag har själv suttit i samtal på kommunal nivå där politiker har velat diskutera konstinköp eller vilka föreställningar som teatern sätter upp. Då har man inte förstått sin uppgift som politiker. Det behövs en uttryckning i samtliga partier kring detta.

Sofia Curman

HANDELSHUSET.se

Minivaruhus ca 15000 artiklar i butik. Ca 3000 artiklar sökbara i webbutik.

Öppet:

Butik: Tulegatan 20 Vasastan
Mån–Fre 10.00–19.30
Lör 11.00–16.00

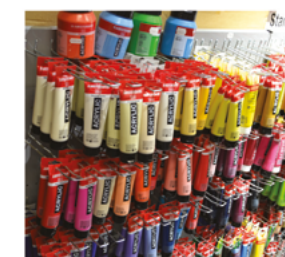
Webbutik leverans 3–7 dagar
Fraktfritt: Vid köp över 500:-
Betaling: Kort, faktura, delbetaling

**ERBJUDANDE 70x90x1,8cm
10stk/kartong 699:-
vid avhämtning i butik**

Målardukar/Galleridukar

100x100x1,8cm **149:-**
70x90x1,8cm
70x90x3cm **129:-**
60x70x3cm **99:-**
50x60x1,8cm
50x60x3cm **69:-**
24x30x5cm **49:-**

Amsterdam Acrylfärg
tub 120ml Fr **59:-**

Bigert & Bergström

Att vara två har varit ett framgångsrecept för Mats Bigert och Lars Bergström. KONSTNÄREN har träffat en trettiotårig konstnärduo och pratat om klimatkonst, 90-talet och att vara en produkt av sin tid.

TEXT SARA ABDOLLAHI
FOTO MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

På golvet i Bigert och Bergströms studio, ett stenkast från Odenplan i Stockholm, ligger en uppstoppad, 100 år gammal smutsig isbjörn, med döda ögon och med bildäck vilandes mot sig. Den har legat undangömd på Biologiska museet och skrämt barn i årtionden innan museichefen lånade ut den. Kanske kommer den snart ingå i ett verk, det skulle passa bra – bjässen under däck är en nästan överdrivet bokstavlig bild av klimathotet som så många av Bigert och Bergströms verk kretsar kring.

Bigert och Bergström har för konstvärlden blivit ett enda namn, ett enda konstnärskap (de själva kallar varandra enbart vid efternamn), de har arbetat tillsammans i tre decennier.

Vårt samtal börjar innan jag har hunnit ställa någon fråga. Mats Bigert berättar att de precis har godkänt sista materialet till en stor bok. Boken ges ut av Art and Theory och medverkande är skribenter som exempelvis författaren Aris Fioretos. Syftet med boken är att göra ett slags bokslut över 30 års arbete.

BIGERT: Nu sanerar vi, nu sopar vi igen, nu börjar vi om på ny kula. Nu samlar vi material för nästa 30-årsbok.

BERGSTRÖM: Jag tycker att vi redan nu ska börja planera vilka verk som ska vara med i den boken, sedan gör vi dem på datorn med mått och kostnads-kalkyler. Vi kan också skriva in vad de ska handla om. Vi planerar så många verk att de räcker i 150 år, så kan vi fånga samtiden som döda.

Bigert och Bergström är noggranna med att de inte vill att fokus ska hamna på deras personer. Konsten som sådan är det väsentliga för dem, och den skapas ofta i samarbete med forskare och teoretiker, och är ganska fränkopplad dem som personer.

Jag uppfattar att ni ser konstnären som död, att det är verket som lever?

”Jag tror myten om det ensamma geniet är på väg att dö ut. Det är hur idén utvecklas i ett samarbete som är det väsentliga.”

BIGERT: Många av våra verk kan göras av någon annan. Vi måste stå för idén men andra kan lika gärna utforma den. Den klassiska mytologin med konstnären som ensam upphovsman är fetischerad därför att det mesta i dag är massproducerat och tillverkat av maskiner.

I ett samhälle som är så jag-fixerat, hur lyckas ni hålla er utanför de ramarna?

BIGERT: Jag tror myten om det ensamma geniet är på väg att dö ut. Det är hur en idé utvecklas i ett samarbete och genom dialog som är det väsentliga, inte upphovspersonen. Vi jobbar undersökande och ibland kommer vi in på områden som vi inte känner igen oss i, och då samarbetar vi med forskare, tekniker, sociologer och andra som ger oss input. Vi håller på med ett projekt nu där vi samarbetar med meteorologen Sverker Åström från SMHI. Han tillför sin del, vi tolkar och associerar, och då uppstår det någonting nytt.

BERGSTRÖM: Det unika är idén och genomförandet. Det som händer när man är mer än sig själv när man jobbar är att man kommer till en viss utveckling av en idé. Vi bollar saker och hamnar i insikter som vi annars inte skulle kommit fram till – man rubbar sin egen föreställning om någonting. När det fungerar som bäst har man ett gemensamt starkt mål som man försöker komma fram till. Som hade blivit något annat om man varit ensam på sin kammare.

Hur skapar ni så att det känns rätt för var och en av er men också för er tillsammans?

BIGERT: Det som är intressant nu när vi sammanfattar de här 30-åren av arbete med våra verk är att verken inte känns daterade. Det kan bero på att vi inte är så djupt personligt engagerade i verken. Det är inte vi som individer, utan framförallt idén och konceptet, som står i centrum, och nästan allt vi gjort har utförts i samarbete med andra människor.

Vad driver er i skapandet?

BIGERT: Viktiga samhällsfrågor som förstärks över tid. Till exempel miljö- och klimatfrågan som vi intresserat oss för sen slutet på 80-talet och början på 90-talet, vilket utvecklats till ett brännande och akut tema som idag påverkar hela samhällsdebatten. Här har vårt skapande påverkats av vår omgivning. Vi är en väderstation i samtiden som plockar upp förändringarna i atmosfären och processar dem.

Bigert och Bergströms konstnärskap sträcker sig över en rad olika uttryck och sammanhang. De gör offentliga gestaltningsuppdrag, utställningar, och ▶

VERK
Kuvös, Klimatkamrarna, 1994.

FOTO: LARS GUSTAVSSON

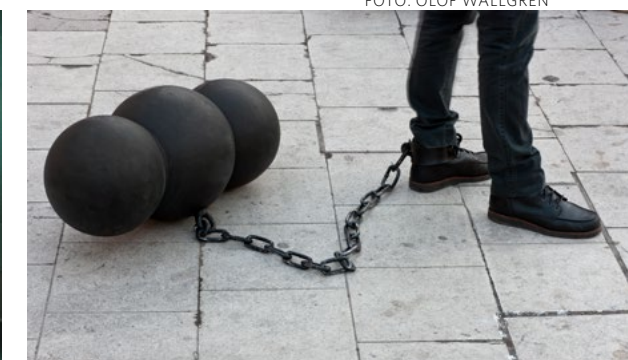

FOTO: OLOF WALLGREN

FOTO: CHARLIE DREVSTAM

VERK

CO2 Lock-In, 2012

Performanceverk och en skulptural installation som uppfördes under tio dagar i mars 2012. En serie fotbojor utformade som koldioxidmolekyler placerades ut på centrala platser i Stockholm. Skulpturerna är gjutna i återvunnet järn och väger 300 kg – samma mängd koldioxid som en genomsnittlig svensk släpper ut under en tiodagarsperiod, med anledning av den världsomspännande klimataktionen Earth hour.

VERK

Collapsed Gallery, 1991

Under finanskrisen startade Bigert och Bergström Gallery Vy som bara kunde upplevas kvällstid och utifrån.

Lars Bergström och Mats Bigert

Födda 1962 resp. 1965 i Stockholm, började arbeta som par redan andra året på Kungl. Konsthögskolan 1986.

► filmer. Eftersom samtidskonstscenen är så liten, har mångkonstnärskapet blivit en överlevnadsstrategi, menar de.

BIGERT: Konsten styrs av en liten elitstyrka av curatorer och förmögna människor – *folket* kan aldrig påverka så att du får en utställning på Moderna museet. Systemet kring konsten är så hermetiskt slutet till skillnad från musik, film och litteratur där publiken har inverkan på vilka verk och personer som kommer fram.

Ni får många offentliga gestaltungsuppdrag. Hur skiljer sig de verken från andra verk ni gör?

BIGERT: I offentliga uppdrag är ramarna så tydliga, därför är de så roliga att göra. Det är ett visst rum som kanske har en viss funktion i ett visst hus. För oss är rummet väldigt viktigt.

Ett tidigt verk där just rummet står i centrum är *Klimatkamrarna*, som fick stor uppmärksamhet i början av 1990-talet. I en serie skulpturala rum skapade Bigert och Bergström artificiella klimat, besökarna utsattes bokstavligen för de olika värdelekarna.

BIGERT: När *Klimatkamrarna* växte fram ville vi skapa en egen arkitektur där rummet i sig var ett konstverk som man gick in i, som skulle se likadant ut var du än placerar det.

Hur är det att ställa krav på uppdragsgivare som en duo?

BIGERT: Ibland kör vi bad cop, good cop. Vem som är vem skiftar beroende på situationen. Ibland har man en dålig relation med någon i ett projekt och då kanske någon av oss tröttnar, då tar den andra vid. Man blir starkare av att vara två när man förhandlar, orkar ta sig an svårare uppgifter. När det går åt helvete så är man inte ensam.

Många som jobbar med konst och kultur kämpar med ekonomin, hur har ni gjort för att få det att gå runt?

BIGERT: Vi har kämpat stenhårt. Sedan har vi haft turen och skickligheten att vinna offentliga tävlingar vilket har finansierat vår verksamhet. Även filmerna som vi har gjort där både SFI och SVT varit huvudfinansierare har bidragit. Vi

har haft tur att få stora offentliga uppdrag som genererar pengar. För vi är ju två personer och då är det inte helt enkelt att få det att gå runt. Vi har varit nära krasch två eller tre gånger, men vi har haft tur och blivit räddade. Men jag kommer aldrig glömma när vi var på Soc. Vi hade inte ett öre kvar och hade samtidigt vunnit tävlingen om att få göra svenska paviljongen till världsutställningen i Lissabon -98. Vi skulle representera Sverige i världsutställningen och där var vi på Soc! Det var under sommaren och vi hade ingenting. Slutligen fick vi 3 000 spänn var och överlevde. Sen jobbade vi med Lissabonprojektet ett år och fick sämst betalt av alla.

BERGSTRÖM: Det är ett trixande och fixande när man inte vet vad som händer om tre månader och kontot börjat sjunka. Det är ju inte heller så enkelt att vi kan välja att till exempel göra en film för att få in pengar – film tar ju väldigt lång tid.

Vad har filmskapandet betytt för er?

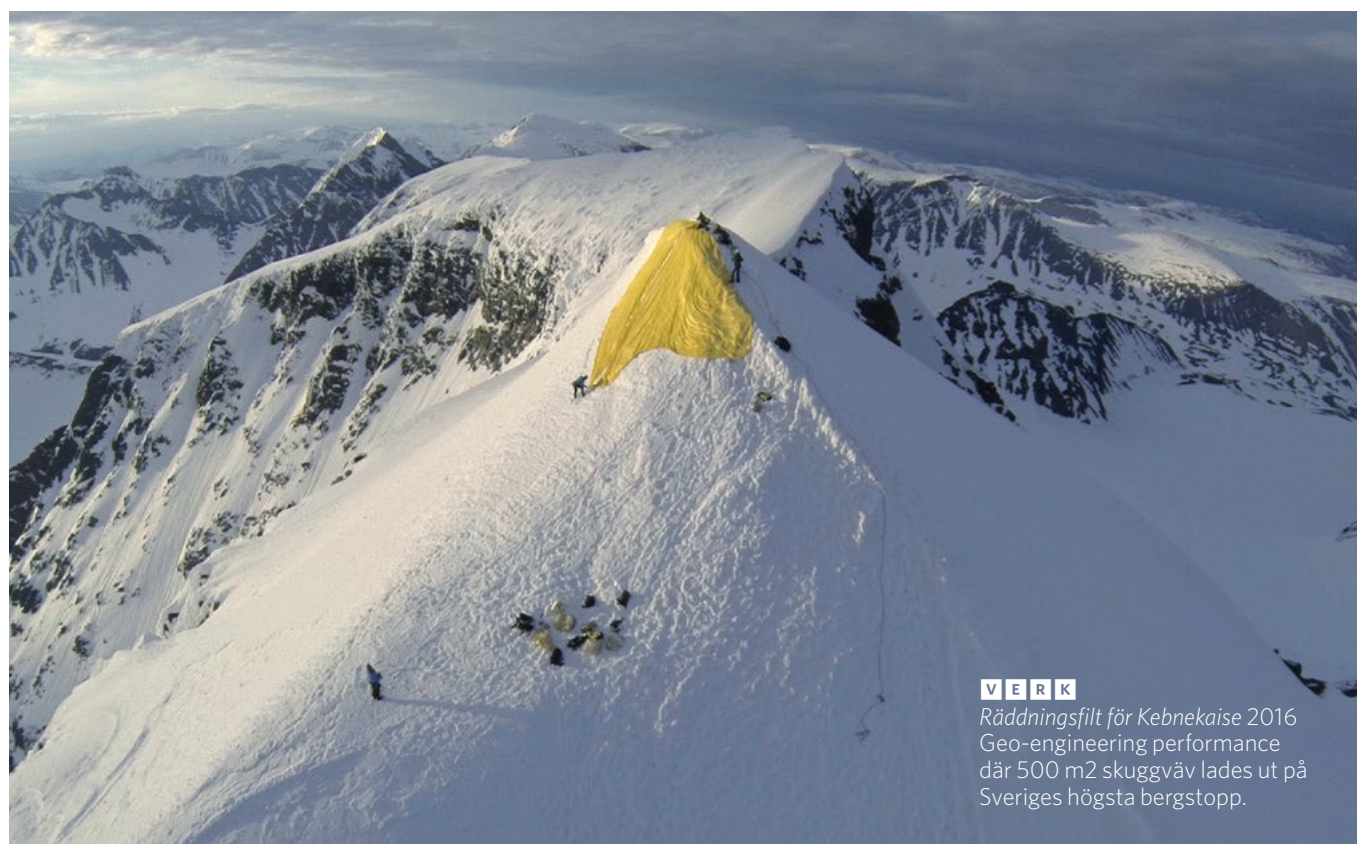
BERGSTRÖM: För oss är film ett ypperligt medium för att utveckla våra konstnärliga ambitioner. Redan från början har vi gillat att forska om saker och ting, att samla material. Som med *Klimatkamrarna*, då vi åkte på studiebesök till olika bibliotek och raritetssamlingar och fick ut manuskript. Det var ett detektivarbete som var otroligt kul, att hitta bilder från de speciella handtryckta böckerna som vi hade när vi gjorde våra glasskisser. Det där långsamma forskandet har vi tagit med oss i arbetet med våra filmer. *Last Supper* jobbade vi med under nästan nio år, eftersom researchen kring ämnet tog så lång tid.

Ser ni er själva som entreprenörer?

BERGSTRÖM: Entreprenörskapet finns på så sätt att om vi kommer på något som vi vill göra så försöker vi få det gjort.

BIGERT: Entreprenör är ett belastat ord i kultursammanhang. Det handlar om en nyliberal syn på konstnären som inte ska ta bidrag eller vara statligt finansierad. Det är andemeningen när man säger att konstnärer är entreprenörer och inte konstnärer. Det är politiskt problematiskt. Men jag håller med om det Bergström säger, att man som ►

”Ibland kör vi bad cop, good cop. Vem som är vem skiftar beroende på situationen.”

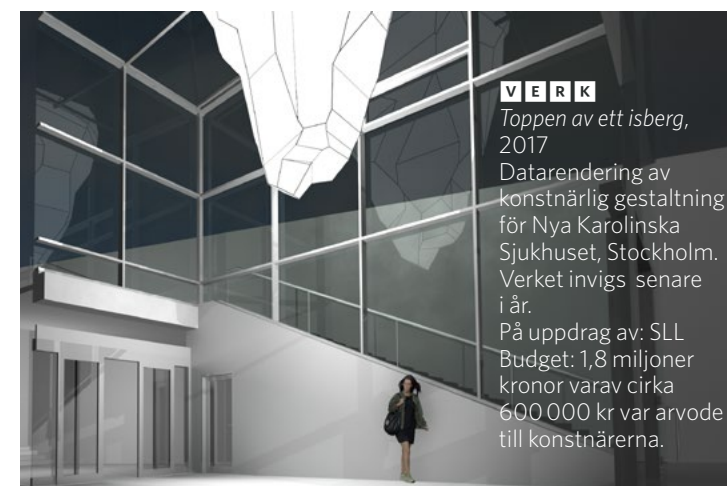
VERK
Räddningsfilt för Kebnekaise 2016
Geo-engineering performance
där 500 m2 skuggväv lades ut på
Sveriges högsta bergstopp.

FOTO: BIGERT & BERGSTRÖM

”Vi hade inte dollartecken för ögonen, tänkte aldrig nu gör vi fem stora verk som säljer så att vi kan åka på semester.”

- konstnär måste ha lite entreprenörsanda i sig för att förverkliga sina ideér.
När skulle ni säga att era karriärer tog fart på riktigt?
BERGSTRÖM: Den största offentliga grejen vi gjorde som gav ringar på vattnet var en utställning på Galleri Lars Bohman 1992, *Super Cells*. Men även *Klimatkamrarna* bidrog till att våra karriärer tog fart.
Bigert reser sig och tar fram tidningsurklipp från den tiden. Han visar artiklar från precis överallt, både svenska och utländska medier. I några av dem är de själva med på bild, välklädda i liknande utstyrselar och med hatt. Jag utbrister att de ser ascoola ut, som ”artister”, Varpå de brister ut i skratt och säger ”det är ju det vi är, *artists*”. Sedan undrar de om det jag egentligen menar är att de var snyggare förr.
Bland klippen finns också en artikel som

uppmärksammar deras första stora projekt som de gjorde efter konsthögskolan. På bilden står de uppställda, klädda i overaller. *Biosfär III* var en gigantisk installation som de gjorde i Oslo 1990. Inspirationen var ett stort vetenskapligt projekt kallat *Biosfär II* i Arizona, där en liten grupp människor flyttade in i en slags självförsörjande värld – ett utopiskt grönskande växthus.
Ert samarbete började redan när ni gick på Kungl. Konsthögskolan. Hur var övergången från att skapa under skoltiden till att skapa i arbetslivet?
BERGSTRÖM: Vi var ganska aktiva under studieperioden vilket gjorde att det där med att lämna skolan och gå över till att göra utställningar på gallerier inte var ett jättehopp. Vi liksom gled över. Folk visste vilka vi var redan innan vi hade gått ut konsthögskolan. Vi stack ut, dels för att vi jobbade mycket; dels för att vi besatt en väldigt kraftfull energi. ►

VERK
Toppen av ett isberg,
2017
Datarendring av
konstnärlig gestaltning
för Nya Karolinska
Sjukhuset, Stockholm.
Verket invigs senare
i år.
På uppdrag av: SLL
Budget: 1,8 miljoner
kronor varav cirka
600 000 kr var arvode
till konstnärerna.

FOTO: SASAKI YANG

FOTO: CHARLIE DREVSTAM

VERK
Morgondagens väder, gestaltungsuppdrag på Stockholm central, 2012
Morgondagens väderdata styr ljusinstallationen; här visas sol och klart väder, -5°.
På uppdrag av: SLL
Budget: 2 miljoner kronor varav cirka 500 000 kr var arvode till konstnärerna.

VERK
Stillbild från *Last Supper*, 2005
Brian D. Price, ex-fånge och fängelsekok på Texas State Penitentiary in Huntsville, USA, är huvudpersonen i filmen om traditionen att låta dödsdömda fångar själva önska vad de vill äta som en sista måltid innan avrättning. 16 mm film och digital video, 57 minuter.

BIGERT: Vi kom ut i en tid där allting hade kollapsat. Det var mitt i finanskrisen 1990. Under slutet av 80-talet hade folk stått i kö för att köpa konst, men nu stängde galleristerna ner. Då gjorde vi projektet *Collapsed Gallery* 1991. Vi hade fått låna en tom kontorslokal på Östgötagatan där vi startade ett galleri som hette Galleri Vy som man bara kunde uppleva utifrån på kvällarna. Galleriet var styrt med en timer så det behövdes ingen personal. I lokalens rum pulserade stora uppblåsbara volymer som sögs upp mot rutan. Hela rummet var performativt. Marknadens kollaps blev en omstart för konsten.
BERGSTRÖM: Man kan säga att om vi hade stått ut på Galleri Lars Bohman när det var högkonjunktur så hade folk kanske köpt en massa konst av oss. Eftersom det inte hände kunde vi hoppa på nästa ekonomiskt omöjliga projekt. Vi hade inte dollartecken för ögonen, tänkte aldrig nu gör

vi fem stora verk som säljer så att vi kan åka på semester.
Varför tror ni att människor dras till era verk?
BIGERT: Kanske för att de har ett drag av megalomani och vansinne? Eller för att de förhåller sig till aktuella samhällsproblem där klimatdebatten är ett exempel. Som nu när geo-ingenjörer ska bygga maskiner som ska motverka klimatförändringar och allt kraftigare vädersystem. Jag tror människor fascinerar av våra verk kring dessa ämnen, och därför får vi möjlighet att fortsätta utveckla våra projekt. Men det finns också en dubbelhet som vi pratade om tidigare. Att göra projekt som drar in pengar så att vi sedan kan åka till Kebnekaise och försöka rädda toppen.
Har ni tackat nej till uppdrag någon gång?
BIGERT: I slutet av 90-talet skulle Mc Donalds bygga ny restaurang på Kungsgatan och ville ha nåt cool projekt. Vi fick frågan om vi ville göra ►

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

”Det verkar vara ett straff att vara företagsledare och komma till jobbet och behöva hålla 30 personer sysselsatta.”

► konst där, och svarade att om ni hänger upp fotografier med avrättade amerikanska fångar som valt en hamburgare till sista måltid, då kan vi göra det. Detta var medan vi jobbade på filmen *Last Supper*.

BERGSTRÖM: Vad det handlade om var att vi helt enkelt inte ville ha med dem att göra.

Har ni några anställda i er ateljé?

BERGSTRÖM: Vi har haft anställda i många år. I vilken utsträckning beror på projektens storlek. Vi har en grupp människor som vi samarbetar med, som vi har byggt upp en relation till som vi kan höra av oss till när vi behöver hjälp. Men visst skulle vi behöva någon som hjälpte till att sköta bokföring, beställa frakter och hämta saker, göra enklare hantverksmässiga prylar. Men det gäller att hitta någon som fungerar. Det är ett arbete i sig att ha någon anställd fem dagar i veckan.

BIGERT: Det verkar vara ett straff att vara företagsledare och komma till jobbet och behöva hålla 30 personer sysselsatta.

I era verk påminner ni om att vi håller på att förstöra världen. Kan konst rädda den?

BIGERT: Konsten kan göra skillnad genom att

skapa bilder som andra former av uttryck inte förmår skapa och ge insikt i olika ämnen, system och världens konstruktion. När konsten gör något bra så förändrar den synen på någonting, så att man ser det på ett annat sätt. Så kan även film och litteratur fungera, det är kulturens roll att processa och försöka skapa någon form av mening, vilket är svårt nu när allting går så fort. Som Zygmunt Bauman har påpekat handlar det om en kulturell lagning, kulturen tar lite tid, och framförallt konsten. Om allt går för fort och man inte hinner processa innan man spottar ut det, då blir det svårt att förstå världen. Där befinner vi oss nu.

BERGSTRÖM: Ibland undrar jag hur mycket det handlar om kulturkonsumtion för stunden. Ungefär som lösnummer av tidningar som man läser, glömmer och så kommer nästa grej. Förhoppningsvis gör man konst som lever lite längre och gör avtryck, som kan ta en frågeställning vidare både på ett poetiskt och sakligt sätt.

BIGERT: För att besvara din fråga: konsten kan inte rädda världen för världen går under om fyra miljarder år när solen sväller upp till en gigantisk röd jättestjärna och äter upp jorden. ●

VI BYGGER DIN HEMSIDA

LÅT VÅRA EXPERTER SKRÄDDARSY EN PROFESSIONELL HEMSIDA ÅT DIG FÖR ENDAST 5990 KR!

ENDAST
5990
KRONOR

WWW.PORTFOLIOBOX.NET/CONSULTING

WEBBDESIGN

Vi har koll på de senaste trenderna. Tillsammans tar vi fram en snygg och modern design efter dina behov.

CONTENT MANAGEMENT

Med vårt populära gränssnitt kan du själv enkelt underhålla och uppdatera både design och innehåll.

RESPONSIV DESIGN

Allt vi designar görs med smartphones och surfplattor i åtanke, så att din hemsida ser bra ut på alla enheter.

E-SHOP

Vi har tekniken för att maximera försäljningen av dina produkter. Med dig planerar vi ett upplägg som funkar.

SEO

Vi vet hur viktigt det är att synas på nätet och optimerar därför din hemsida för maximal exponering.

SUPPORT 24/7

Vår pålitliga support är där för att hjälpa dig året runt om du skulle ha några frågor eller problem.

PROFESSIONELL LEVERANS

1 PLANERING

Tillsammans planerar vi innehåll och struktur.

2 BYGGE

Vi bygger din sida och laddar upp ditt material.

3 LEVERANS

Du får en färdig hemsida, redo för lansering!

KONTAKTA OSS PÅ 070-257 90 16 SÅ BERÄTTAR VI GÄRNA MER

Det digitala galleriet

Vågar fler köpa konst om de slipper galleribesöket? KONSTNÄREN har träffat tre digitala gallerister som menar att näthandel ökar ekonomin i konstvärlden, och samtidigt gör den mer demokratisk.

TEXT KAROLINA MODIG

De senaste åren har antalet tjänster som säljer konst på nätet vuxit stadigt, både i Sverige och internationellt. Det är givetvis delvis en naturlig utveckling till följd av digitaliseringen (som många tycker har gått jämförelsevis långsamt i konstvärlden), men enligt Elisabeth Blennow Calälv, som driver digitala konsthandeln ed-art.se, är det också ett slags demokratiseringsverktyg för konsten och dess köpare.

– Att sälja konst på nätet är för min del en tillgänglighetsfråga. Jag startade för att nå ut bredare än till enbart de som vågar sig in på ett konstgalleri. Där är internet oslagbart. Det finns inga gränser. Det finns ett glapp hos de som intresserar sig för konst och går på museer, som har råd att köpa konst men ändå inte gör det. De känner obehag inför att göra fel.

Ed. art fokuserar på grafiska blad, vilket är klart dominerande bland nättjänsterna. Priserna för grafik kan hållas lägre än för originalkonst, och samarbeten sker i regel direkt med konstnären. Blennow Calälv arbetar nästan uteslutande direkt med konstnärer och tryckare, utan inblandning från gallerier. Hon har en klassisk 50/50-deal med konstnären, som även får stå för produktionen.

Mats Bergman driver Galleri Bergman Karlstad i Stockholm och Karlstad. Han har drivit digital

försäljning på sin webbsida i tre år, och han tycker att försäljningen rullar på bra.

– Det senaste året har försäljningen ökat markant, nu säljer jag mer än ett verk per dag. Vi arbetar kontinuerligt mycket med hemsidan och med adwords. och har även ett Instagram-konto där vi lägger upp nya verk. Gallerister har det generellt tufft ekonomiskt, och vi försöker helt enkelt dryga ut kassan med försäljning av konst på nätet.

Även Elisabeth Blennow Calälv kan märka av en försäljningsökning det senaste året, men för hennes del kommer det nästan odelat ur fler fysiska möten. Hon ser att konstköpet fortfarande i grund och botten handlar om förtroende och att bygga känslor.

– Jag skulle aldrig kunna sälja något om jag inte hade min lokal, deltog i olika mässor eller skapade event. Men samtidigt skulle jag inte heller sälja

”I nätbutiken kan jag visa väldigt mycket, det kan jag inte göra fysiskt.”

Elisabeth Blennow Calälv, ed. art

FOTO: ED.ART

VERK

CECILIA ÖMALM
Sea of Tranquility, 2016
Cyanotypi, upplaga: 50 ex.
Kostar 5 000 kr på konstnäthandeln ed.art.

ELISABETH BLENNOW CAÄLV, ED. ART

Vad ska man som konstnär tänka på när man säljer via nätet?

”Presentationsmaterialet är A och O – en hygienfaktor; bra bildkvalitet och bra beskrivningar. Det är viktigt att inte ha för höga förhoppningar om att kunna sälja direkt bara för att man har en webbshop. Det ligger ett stort arbete bakom, som kräver mycket. För mig har det varit avgörande att koppla sajtens utbud till ett väldigt aktivt arbete på sociala medier, där man bjuder in kunden att följa processen.”

Vad säljer bäst?

”Den konstnär jag sålt mest av är Cecilia Ömalm, större verk i en för mig faktiskt lite högre prisklass. Många kunder verkar vilja ha något som syns och får ta plats.”

FOTO: FRIDA VEGA SALOMONSSON

Hur funkar dealen mellan konsthandel och konstnär/gallerist?

”Jag arbetar nästan uteslutande direkt med konstnärer och tryckare och har en klassisk 50/50-deal med konstnären, som i det också får stå för produktionen. Jag har ingen exklusivitet, även om jag såklart är glad om de väljer att sälja bara via mig. Däremot har jag exklusivitet på de editioner som jag själv finansierar och bjuder in konstnärer till.”

om jag inte hade min nätbutik. Den har den stora fördelen att man kan visa väldigt mycket, det kan jag inte göra fysiskt.

Den fysiska kontakten är något som Mats Bergman inte är beredd att ge upp när det gäller originalkonst. Han har valt att sälja grafiska blad och skulpturer i upplaga på nätet, men inte originalverk.

– Jag har någon typ av moraliskt förhållningssätt till det där. Om jag går till mig själv kanske jag skulle köpa original på nätet från ett galleri som jag hade stort förtroende för, som sålde en konstnär som jag visste mycket om. Men jag tycker generellt att man ska se de originalverk man vill köpa i verkligheten, och inte bara på nätet.

Några som däremot tror på originalkonst på nätet är Aleksandra och Alexander Antonov. De drar inom kort igång initiativet Artely.se, som de beskriver som en digital marknadsplats för originalkonst från både gallerier och konstnärer. De har tittat på de internationella sajterna Artsy.com och Saatchiart.com och vill göra en sammanlagd svensk variant med konstköparen som utgångspunkt.

– Konstmarknaden i Sverige är stor men omodern. Allt flyttas successivt online och vi vill ▶

MATS BERGMAN, GALLERI BERGMAN KARLSTAD

Vad säljer bäst?

”Jag har en känsla av att det blir mer tryck i shoppen om jag till exempel lägger upp en bild på en ny Ernst Billgren på Instagram. Jag har ingen statistik som kan bekräfta uppfattningen, men en stark känsla.”

Hur funkar dealen mellan konsthandel och konstnär/gallerist?

”Jag kör 50/50-deal, men då står vi även för transportkostnader, packning, fakturering etc.”

FOTO: JOAKIM JOHANSSON

VERK

KARL MÅRTENS
Storspov, 2016
litografi, upplaga: 20 ex.
Kostar 2 600 kr i Galleri Bergman Karlstads digitala galleri.

KONSTHANDEL PÅ NÄTET

ALEKSANDRA OCH ALEKSANDER ANTONOV, ARTELY

Hur funkar dealen mellan konsthandel och konstnär/gallerist?

Det är gratis att vara med och ställa ut konst på Artely. Vid en försäljning tar vi en väldigt rimlig provision, det ska vara lönsamt för alla parter. Gällande betallösningar har vi ett samarbete med Klarna. Kunden klickar enkelt på köpknappen och får en faktura, konstnären eller galleriet får betalt via Artely. Med Klarna kan man även dela upp betalningen, vilket underlättar köpet och ger fler möjlighet

FOTO: ANN-KATRIN BLOMQVIST

att kunna köpa konst. När det gäller frakt samarbetar vi med en specialiserad konsttransportsfirma som kör konstverket från konstnären eller galleriet direkt hem till kunden. Man kan även välja till tjänster som upphängning och belysning.

FOTO: BJÖRN BERNSTRÖM

VERK
BJÖRN BERNSTRÖM
Holidays In The Sun part 1, 2016
Akvarell på papper, 76x100 cm,
25 000 kr på Artely.

► underlätta för konstköparen att hitta tillgänglig originalkonst. Vi kommer till en början att fokusera på verk upp till 100 000 kronor och kommer vid lanseringen att presentera ett urval av konstnärer och gallerier, säger Alexander Antonov.

Medan intresse finns från enskilda konstnärer är galleristerna mer tveksamma. I linje med Bergman och Blennow Calälvs tankar om att förtroendet och det personliga mötet fortfarande är helt avgörande, är många negativa till att dra in ytterligare en part mellan konstnären och köparen.

– Utmaningen är just att skapa en förändring i branschen. Egentligen är sättet beprövat, internationellt säljer många som tåget. Vi ser oss som en partner som ökar tillgängligheten och försäljningen för alla. Konstnärerna är väldigt intresserade av att vara med och hitta nya plattformar att nå ut på, medan gallerierna är protektionistiska. Det är en sluten värld, säger Aleksandra Antonov.

”Gallerierna är protektionistiska. Det är en sluten värld”

Aleksandra Antonov, Artely

Mats Bergman menar att det de senaste åren funnits en tendens att kunder är mer intresserade av enskilda objekt än av hela konstnärskap. Fokus blir mer kortsiktigt och galleristens långsiktiga arbete med att skapa en varaktig plattform och stegvis värdeökning för konstnären riskerar att gå förlorat.

– Jag tror helt klart på en ökad försäljning av konst på nätet, varför skulle inte konst öka när alla andra varor gör det? Men det är frågan om vad man vill stötta. Jag hör om folk som går in i en butik och sedan går hem och beställer samma vara på nätet. Det är något som går förlorat där, framförallt när det handlar om varor som konst, säger Mats Bergman.

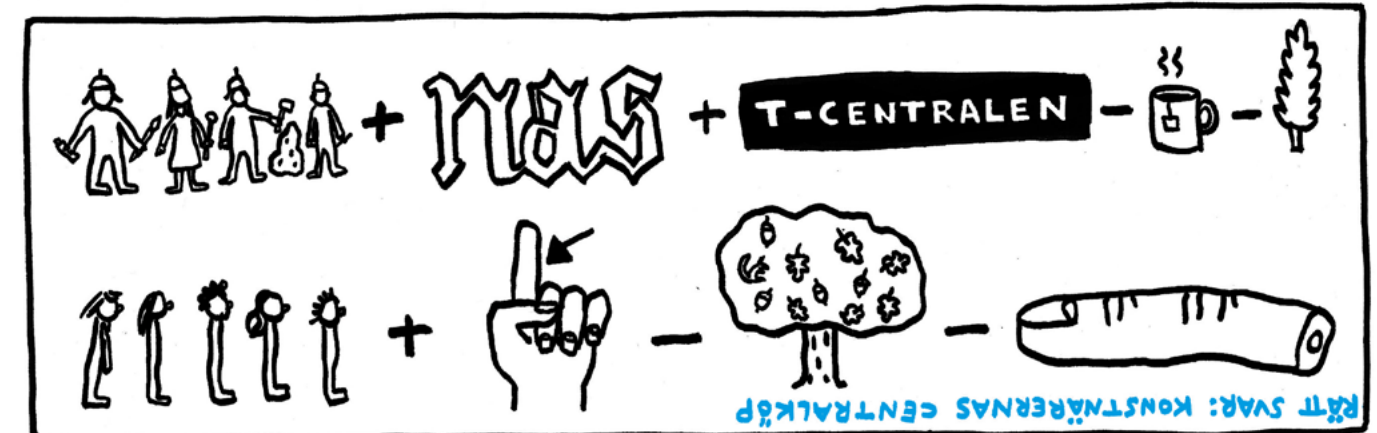
Alexander Antonov ser det istället som en naturlig utveckling, som gynnar alla parter.

– Jag har arbetat med online-tjänster för startups och tillväxtbolag men kommer från en konstnärlig familj där mamma är konstnär. Jag har sett konstnärens tuffa liv. Nu vill vi kombinera vår erfarenhet och göra det möjligt för konstnärerna och gallerierna att möta den moderna konstköparen. Har man till exempel varit på en utställning ska man kunna gå in på nätet och köpa det verk man funderat på och få det hemlevererat. Det ska vara enkelt att både söka efter och köpa konst online, säger Alexander Antonov. ●

Ett urval svenska aktörer som säljer konst på nätet

ed-art.se
galleribergmankarlstad.se
artely.se (kommande)
arrivals.se
absolutart.com
artistandwalls.com
grafikivast.se
shop.grafikenshus.se
galleristockholm.se
grafikus.se

KCK vad då? MED VICTORIA, JOHANNES & NISSE OCH **KONSTNÄRERNAS CENTRAL KÖP**

Fiskargatan 1, Stockholm

www.konstnarernas.se

History Unfolds

Samtidskonst möter historia

18.11 2016 – 19.11 2017

”Helt i världsklass”
SVT Kulturmyheterna
”Historiskt bra”
Dagens Nyheter

Fri entré

historiska.se
Narvavägen 13–17

Grundsunda kulturstipendium

Stipendiet består av ett belopp på 15 000 kronor och några veckors fri bostad i en stuga i naturskön miljö vid Prästsjön, Grundsundavallen, Örnsköldsviks kommun.

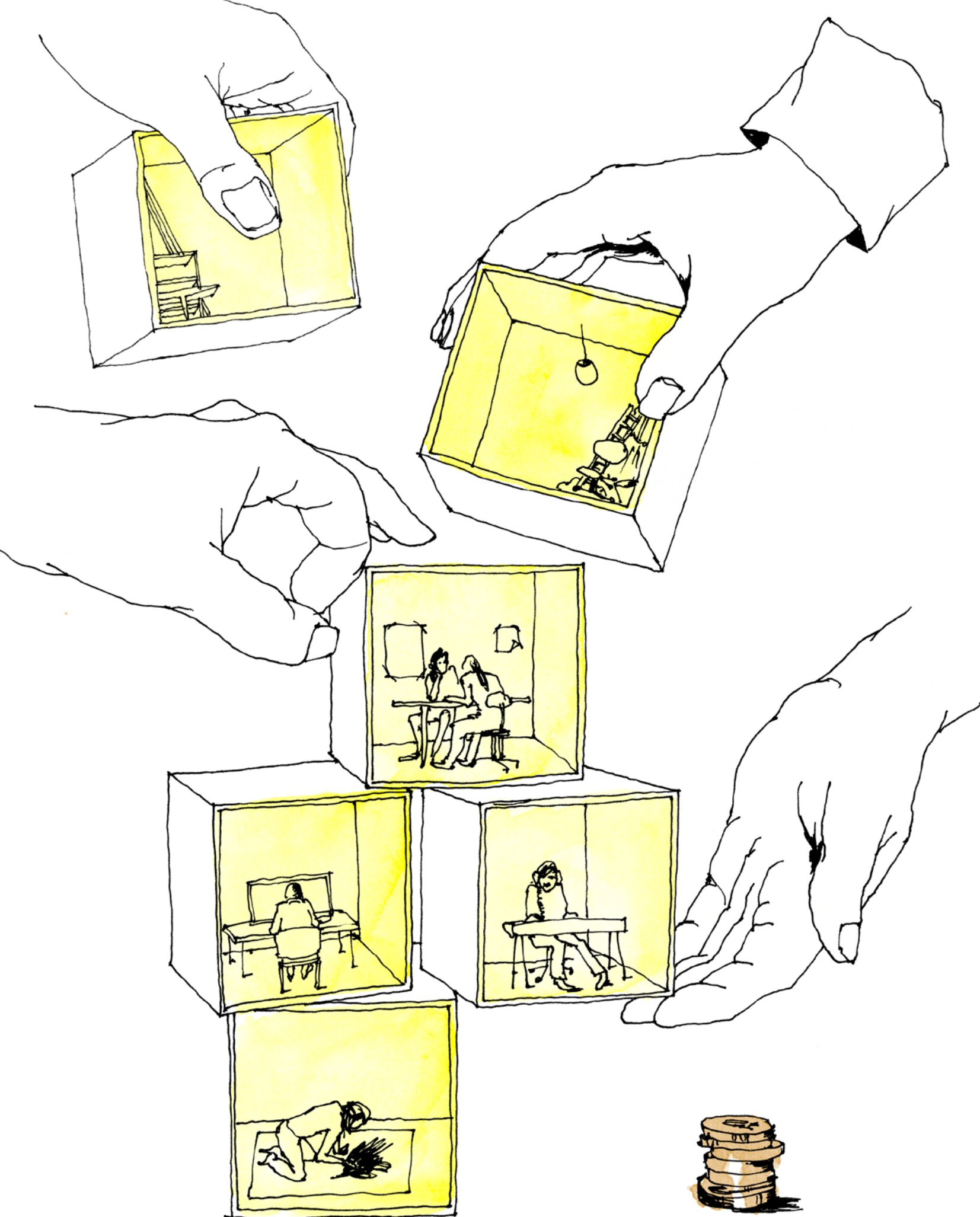
Alla kategorier av kulturarbetare kan söka stipendiet.

Huvudman för stipendiet är en kommitté utsedd av Grundsunda Hembygdsförening – dess beslut går ej att överklaga. Skriv en personlig ansökan som skickas in per mail till stipendiekommitté@grundsundahbf.se, tillsammans med ansökan bifogas 4 färgbilder av egna arbeten.

Sista ansökningsdag: 31/3 2017.

I slutet av april meddelas beslutet om årets stipendiat på Grundsunda Hembygdsförenings hemsida: www.grundsundahbf.se.

Upplysningar: Mikael Asplund Berggren - ordförande i Stipendiekommittén, 070-689 80 24.

Ateljé- dilemmat

i Stockholm

Stockholms stads nya ateljéstrategi innebär planer på hundratals fler ateljéer och mer pengar i ateljéstöd. Samtidigt hotas de största ateljéföreningarna av nedläggning när lokaler rivs och hyror chockhöjs. KONSTNÄREN försöker få grepp om ateljéfrågan i landets mest konstnärsstöta kommun.

TEXT ROBERT STASINSKI
ILLUSTRATION ANNE-LI KARLSSON

Första gången jag besökte ateljéhuset Wip:sthlm slogs jag av hur många konstnärsateljéer som verkade rymmas i vad som utåt sett är en oansenlig kontorsbyggnad i ett industriområde. Men så fort jag klev upp för trapporna och in i den moderna ateljémiljön verkade det knappt finnas någon gräns för hur välplanerad byggnaden var. Stockholms bästa ateljéhus, var det många som menade när ateljéerna stod klara, men när jag kliver in nästan tio år senare är det inte för att beundra lokalerna, utan för att försöka förstå varför allt detta ska rivs.

– Vi jobbar idag tillsammans med kulturförvaltningen och fastighetskontoret för att hitta

en ny plats för oss att flytta till, säger ordförande i Wip:sthlm styrelse, konstnären Anna Ridderstad, som också leder arbetet inför flytten. Vi har i dagsläget hittat en lokal, men det är inte helt klart ännu med kostnaderna och organisationsformen.

Tillsammans med arkitektbyrån Codesign och kulturförvaltningens nyrekryterade kulturlots Katrin Behdjou Arshi har man sedan nästan två år tillbaka sökt en fastighet som kan motsvara Wip:sthlm 83 ateljéer på två våningsplan fördelat på över 90 konstnärer. Eller ännu fler, om Anna Ridderstad får välja.

– Senare i år kommer ett beslut tas i kommunfullmäktige kring detta och vi tror vi ska finna något bra, men det är ju möjligt att vi inte kan få ihop något och tvingas upplösa föreningen. Smärtgränsen för hur höga hyrorna kommer att kunna bli är ju fortfarande långt under marknadshyrorna, berättar hon.

Det finns idag cirka 450 kommunalägda ateljéer i Stockholm och ytterligare flera hundra privatägda, den exakta siffran är det idag ingen som vet. Utifrån siffror från bland andra KRO och Bildupphovsrätt i Sverige är minst 2500 konstnärer verksamma i Stockholm, men den verkliga siffran kan vara mycket högre. ▶

FOTO: EVA MÅNSSON

”I värsta fall kan konstnären sitta i en ateljé där hen får astmaattacker eller liknande på grund av kemikalier i en lokal som inte är hälsosam.”

Sofie Grettve, jurist på KRO

► Ordet ”ateljé” eller den äldre termen ”atelier” kan för många konnotera en romantisk miljö där en enskild konstnär, arbetandes i plastiska tekniker, uppe i ett loft med torftig inredning utför storverk. Men en ateljé idag kanske snarare ska ses som ett laboratorium, ett kontor, en musikstudio, ett mörkrum eller ett datorlabb, ibland tillfällig, kanske även utan fast adress. Konstnärsrollen och det konstnärliga skapandet har förändrats i grunden under det senaste halvsekle, och frågan är hur konstnärens ateljé egentligen passar in i denna utveckling?

Den socialkritiska vändningen som sedan 1970-talet befästs inom konsten har belyst de flesta av konstens domäner, så som galleriet, museet, kulturmyndigheten, konstskolan och konstkritiken. Men ett område är historiskt sett eftersatt som föremål för kritisk analys – konstnärens ateljé. Den fysiska och symboliska plats där konsten produceras och som är av yttersta vikt för att kunna utveckla en konstscen, oavsett om det är en metropol eller by, något som allt fler kulturpolitiker, forskare och konstnärer nu också högljutt börjar argumentera för.

I Stockholm finns idag två viktiga system för offentligt ateljéstöd – det ena är direkta hyresbidrag och det andra är stadens egna ateljéer och ateljébostäder som finns i kommunägda fastigheter, och vars hyror generellt ligger en bra bit under marknadshyran.

Stadens offentliga stöd, som även finns i ett dussintal andra svenska kommuner, är idag en av få möjligheter som ges av det offentliga för att befärma konstnärers möjlighet att arbeta kontinuerligt, över längre tid med sitt konstnärskap. Stödet är extra viktigt eftersom flera studier, exempelvis av KRO, visar att inkomsterna för konstnärer de senaste åren stått stilla eller till och med har minskat, i förhållande till den generella prisökningen och inte minst den konstanta boprisökningen. Trots kommunens omfattande

stödsystem för konstnärsateljéer har ändå en mängd problem uppstått.

– Konstnärer anger ibland att de delar ateljé, men i många fall är en av dem i praktiken andrahandshyresgäst, vilket leder till att de inte får ersättning mot basis av det indirekta besittningsskyddet, säger Sofie Grettve, jurist på KRO. De har alltså inte rätt att få ekonomiskt skydd omfattande en årshyra, som man annars kan erhålla vid en vräkning. De som hyr i andrahand skulle istället behöva stå med på kontraktet för att det här ska fungera, menar hon, och tillägger att hon får in så mycket som ett ärende i veckan kring detta.

Ett annat problem kan uppstå i organiseringen av ateljéer i ateljéföreningar. Många konstnärer uppger en rad fördelar med att vara flera som organiserar sig i en ateljéförening, som en mer samlad kompetens och starkare förhandlingsmöjligheter gentemot en hyresvärd. Men det kan också leda till att den enskilda konstnären känner sig maktlös och överkörd av föreningens styrelse, berättar Sofie Grettve.

– Exempelvis om föreningen inte vill få dit hälsovårdsmyndigheten och miljöförvaltningen ►

ATELJÉSTÖDET I STOCKHOLM

Ateljéstödet i Stockholms stad har funnits sedan 1980-talet och fungerar som ett direktstöd för yrkesverksamma konstnärer, mantalsskriva i Stockholm och med ateljé i staden, mot uppvisad dokumentation av konstnärlig verksamhet på hög nivå och giltigt hyreskontrakt.

I slutet av förra året beslutades en höjning av ateljéstödet från 1000 kronor till 1500 kronor per månad, från och med 2018, samt en betydande expansion av dagens 580 konstnärer som erhåller stöd till 855 stycken fram till år 2020.

Medsols från ovan: Site, Studio Mossutställningar, Konstnärernas Kollektivverkstad och Wip:sthlm.

FOTO: MARKUS EDIN (SAMTLIGA)

OLIKA KONSTNÄRER BEHÖVER OLIKA ATELJÉER

Kulturförvaltningen och fastighetskontoret arbetar för närvarande med en studie som ska kartlägga framtidens behov av olika typer av verksamheter. I studien vänder man sig till tre högskolor; Konstfack, KKH och Beckmans samt tre olika ateljéorganisationer; Liljevalchs hub, Moss-utställningar och Färgkontoret, för att fråga om arbetsätt och behov. Studien väntas presenteras under 2017.

VILKEN YTA ÖNSKAR SIG KONSTNÄRERNA?

År 2015 gjorde Fastighetskontoret en enkätundersökning bland sina ateljéhyresgäster där man bland annat frågade om vilken kvadratmeteryta konstnärerna anser sig behöva. Cirka sex av tio respondenter svarade 21-40 kvadratmeter, medan bara nio procent svarade att de behöver en yta på 20 kvadratmeter eller mindre.

- ▶ för att man är rädd för att få lokalen granskad, då man är rädd att inte ateljén uppfyller standarden. Då kan konstnären i värsta fall sitta i en ateljé där hen får astmaattacker eller liknande på grund av kemikalier i en lokal som inte är hälsosam.

Sofie Grettve upprepar det som flera andra också bekräftar, att bristen på ateljéer skapar mycket konflikter inom en grupp som borde hålla ihop och stå på samma sida. Så hur arbetar Stockholm stad med att minska trycket och konflikterna?

Enligt kulturborgarrådet Roger Mogert ser man i kommunen på frågan med högre prioritet än tidigare.

– Nu har vi lagt in ett mätbart uppdrag att faktiskt lösa frågan med 200-400 nya ateljéer de kommande åren. Det handlar nog egentligen om ett nytt sätt att se på staden i stort, och vad som ger värden när man bygger nytt. Generellt tycker jag att det finns en ökad tro på kulturens betydelse för staden, inte bara i Stockholm, utan även internationellt.

Och visst verkar det röra på sig i ateljéfrågan i Stockholm med ett flertal utredningar kring hyressättning, lokalbehov och ateljéstöd. I slutet av 2016 klubbades dessutom en ateljéstrategi för de kommande tre åren i Stockholm. Men politikernas budskap är dubbelt. I översiktsplanen för Stockholm, antagen av kommunfullmäktige 15 mars 2010, står att ”kulturlivet är en av grundpelarna” och att ”regionen är också centrum för den svenska kulturindustrin när det till exempel gäller bokförlag, skivbolag och design” men ingenstans nämns konstnärliga arbetsplatser eller ordet ”ateljé”.

Trots detta menar Anna Rygård, strateg inom stadsutveckling på Stockholms stads kulturförvaltning att tendensen är positiv för ateljéfrågan.

– I den kommande översiktsplanen för Stockholm har vi jobbat fram ett nytt förslag, som handlar om att vi måste ha med frågan om var kulturverksamheter ska kunna ta plats i den fortsatta utbyggnaden av staden.

Anna Rygård menar att det nu finns ett genuint politiskt intresse för ateljéfrågan som spänner över de flesta områden och partilinjer.

– För några år sedan började vi kunna läsa i den årliga budgeten från stadshuset att den politiska ledningen ville att vi skulle prioritera två typer av lokaler – det ena var kulturella samlingslokaler och det andra var konstnärsateljéer.

I december förra året klubbades alltså den nya ateljéstrategin 2017-2020 i kulturnämnden och fastighetsnämnden, framtagen av kulturförvaltningen och fastighetskontoret. Kulturnämnden har också beslutat om en höjning av ateljéstödet från 1 000 kronor till 1 500 kronor per månad men även en betydande expanderings av dagens 580 konstnärer som erhåller stöd till ca 855 stycken till år 2020. Redan i år har man märkt en förändring, enligt handläggaren Hampus Larsson på enheten för kulturstöd på kulturförvaltningen.

– I den senaste omgången har ansökningarna ökat med 100 pers per år, säger han. Det kan vara en av effekterna av att vi har haft fler informationskampanjer, något som också föreslogs i

FOTO: MATTIAS VEPSÅ

”Det handlar nog egentligen om ett nytt sätt att se på staden i stort, och vad som ger värden när man bygger nytt.”

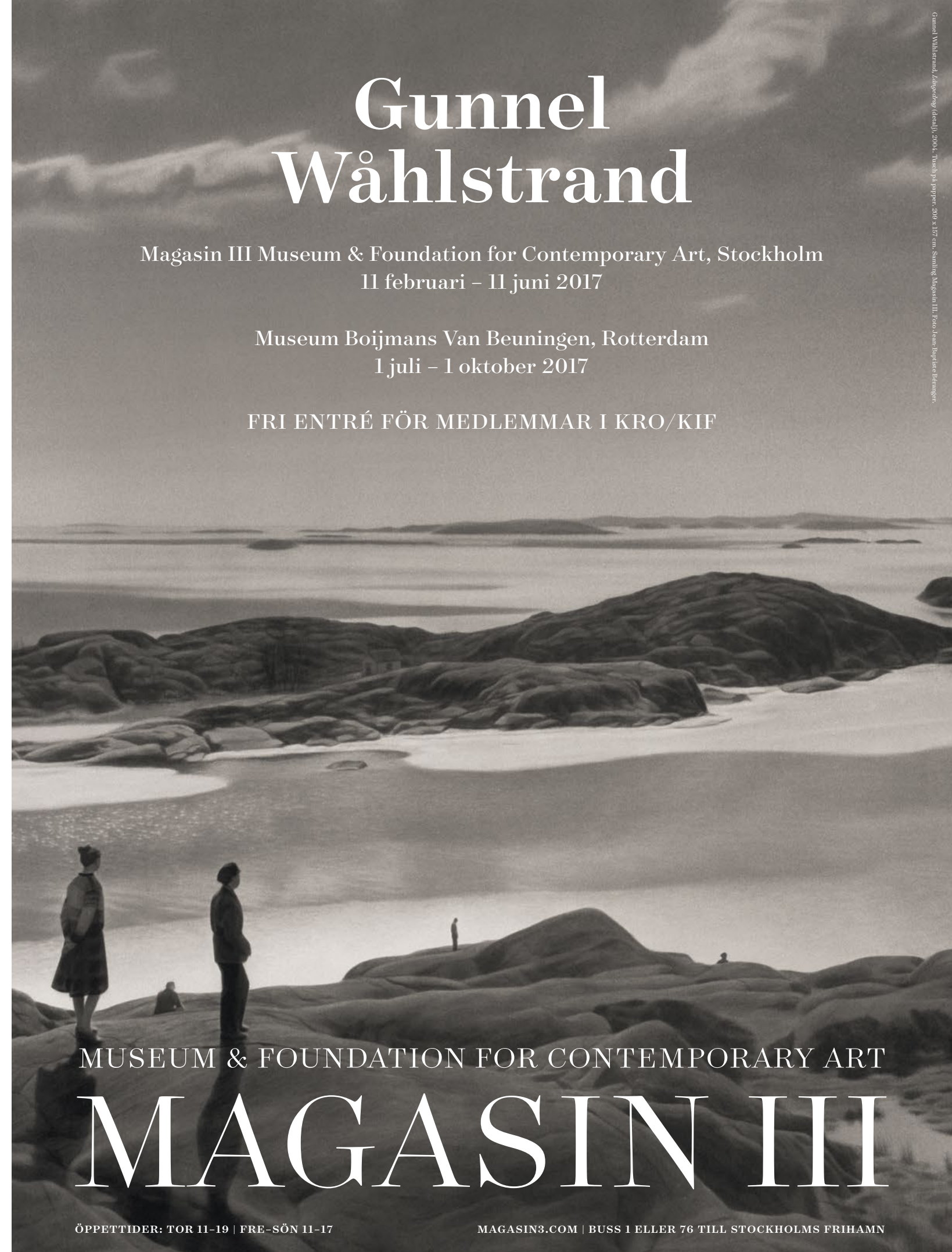
Roger Mogert, kulturborgarråd (S)

Gunnel Wählstrand

Magasin III Museum & Foundation for Contemporary Art, Stockholm
11 februari – 11 juni 2017

Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam
1 juli – 1 oktober 2017

FRI ENTRÉ FÖR MEDLEMMAR I KRO/KIF

MUSEUM & FOUNDATION FOR CONTEMPORARY ART
MAGASIN III

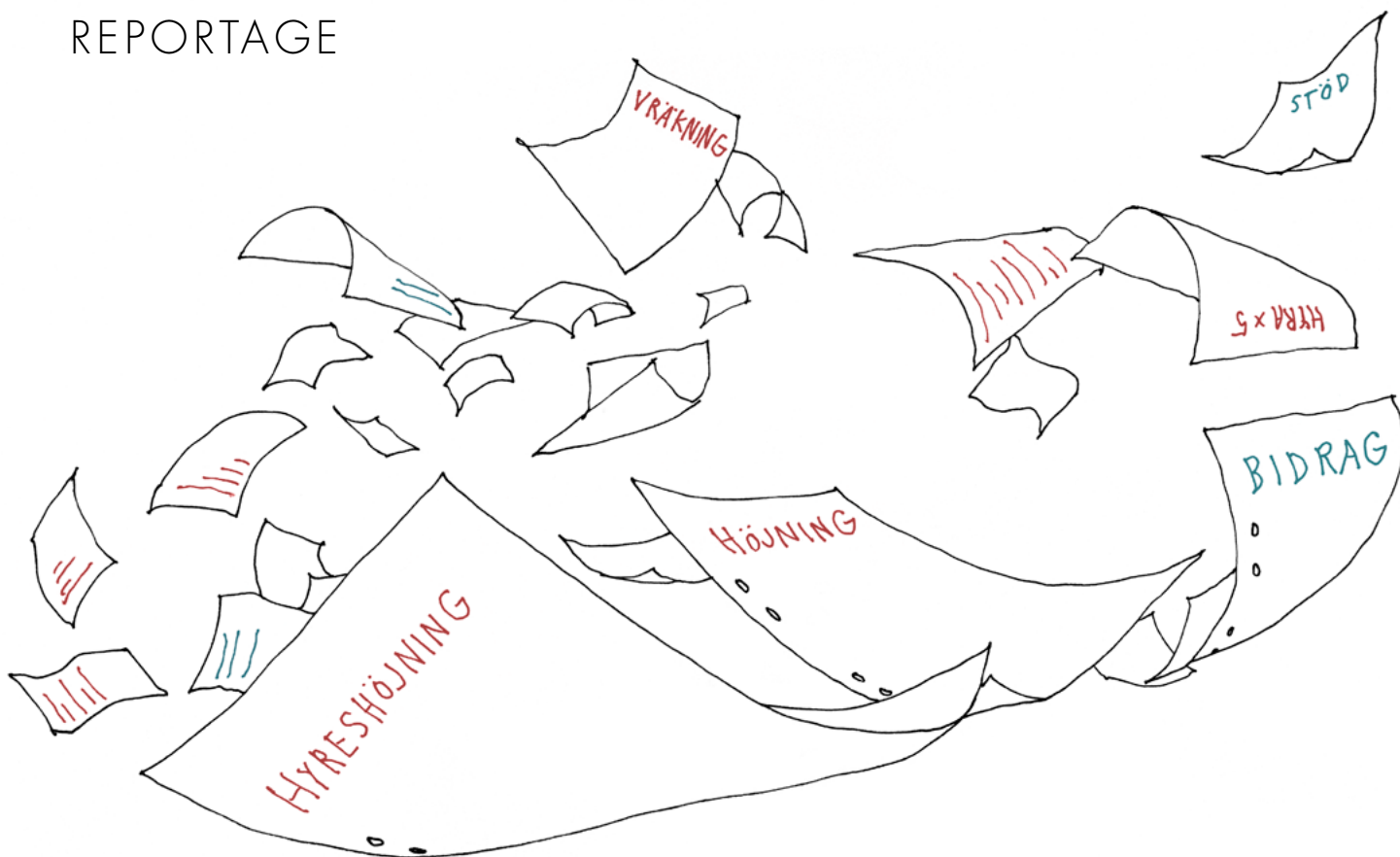

FOTO: PRIVAT

”Om vi i Stockholm bara försöker tillgodose behovet av nya bostäder och glömmar annat som skapar ett gott stadsliv, kommer inte folk att vilja bo här.”

Anna Rygård, strateg inom stadsutveckling på Stockholms stads kulturförvaltning.

► ateljéstödsutredningen. Vi håller även på att utveckla ett förenklat, helt digitalt ansökningsförfarande, men själva implementeringen av utredningens förslag, såsom höjning av stipendiet och eventuellt införande av arbetsprover från de sökande, ska vi börja med nu.

I strategidokumentet lyfts flera internationella exempel upp på ateljéarbete, exempelvis London och Berlin, som arbetat med olika ekonomiska modeller för att stärka ateljébeståndet. I strategin listas fem typer av framtida organisationsformer för ateljéer, samt konceptet ”virtuella ateljéportaler”, som fungerar som samlingsplatser på nätet för annonsering och nätverkande.

Många uttrycker sig positivt om ateljéstrategin men samtidigt höjs röster om att den inte presenterar tillräckligt många konkreta lösningar. Kanske särskilt på problemet som en av alla jag talar med om ateljéfrågan beskriver som ”en tsunamivåg av ökade hyreskostnader”.

Vilket är det viktigaste argumentet för att övertyga makthavare om att inkludera fler arbetsplatser och ateljéer i framtida stadsplaneringsprocesser? Enligt Anna Rygård är det mest effektiva argumentet själva stadens utveckling som hon menar pekar tydligt på behov av inte bara bostäder och kommersiella lokaler, utan även konstnärlig verksamhet och produktion.

– Om vi i Stockholm bara försöker tillgodose behovet av nya bostäder och glömmar annat som skapar ett gott stadsliv, kommer inte folk att vilja bo här i förlängningen. Det är den krassa verkligheten. Ska staden vara ett bra ställe att bo på måste det finnas kulturlokaler liksom annan infrastruktur, transport, skola och bibliotek, säger hon bestämt. Där tycker jag att man kan märka ett större intresse från privata aktörer liksom från det offentliga.

Konstnärerna drev igenom ateljéstöd i Uppsala

2016 inrättades Uppsalas nya ateljéstöd om 10.000 kr per år till cirka 40 konstnärer, efter enträget påverkansarbete av KRO Uppland. Om du vill påverka ateljésituationen i din kommun finns bra tips i KRO:s metodhandbok på www.kro.se.

Katrin Behdjou Arshi, som under 2016 anställdes på kulturförvaltningen som kulturlots, håller med om det växande intresset för ateljéer i Stockholm.

– Det var något jag blev förvånad över när jag började på kulturförvaltningen, att det finns ett verkligt politiskt intresse för frågorna kring ateljéer. Min roll här är ju att vara en brygga mellan fastighetsägare och konstnärer, där vi tillsammans arbetar för att hitta en kostnadsbild som fungerar för båda parter.

Vad vill fastighetsägare få ut av att sänka hyrorna till konsten och konstnärerna?

– Det handlar rent konkret om att fastighetsägare vill sponsra något man tror på och få vissa värden tillbaka. För aktörerna kan det handla om att inleda långsiktiga samarbeten med fastighetsägare, vilket kan ge en bra utgångspunkt för att sätta sig ned och diskutera skäliga hyresnivåer för både fastighetsägare och kulturaktörer.

Peter Ullstad, grundare av arkitektbyrån Codesign, blev nyligen kontaktad för att skapa ett underlag för den planerade flytten av Wip:sthlm i Årstaberget. Codesign har tidigare arbetat med kunskapsunderlag för ateljéföreningarna Konstnärernas Kollektivverkstad i Nacka och SITE vid Telefonplan. Förslaget om var Wip:sthlm ska flytta är inte klart, men precis som många andra tittar man på möjligheter i ytterstaden, exempelvis Farsta, snarare än i de allt dyrare innerstadsadresserna för nybygge eller ombygge. Ytterstadsetablering beskrivs också tydligt i ateljéstrategin från 2016.

Till skillnad från Katrin Behdjou Arshi, menar Peter Ullstad att kultur inte nödvändigtvis får fastighetsägare att öppna plånboken för subventioner, särskilt inte de privata.

– Det kommer i slutändan alltid att vara staden som måste gå in med mellanskillnaden och subventionera ateljéerna, säger han. Det går inte att få ihop det ekonomiskt annars, och jag tror att ateljéfrågan aldrig kommer att lösas på något annat sätt än med offentliga pengar.

Peter Ullstad berättar att några av de frågorna de försökt svara på är hur man håller ihop en förening och hur man förhåller sig till olika grad av hyreshöjningar, bland mycket annat. Och självklart har de tittat närmare på olika ekonomiska modeller för att försöka bidra till finansieringen.

– Vi har exempelvis talat med ABF om att hålla konstkurser i nya ateljéhus. Då skulle ABF stå för administrationen och kursdeltagarna, och konstnärerna skulle stå för lokalerna och kursinnehållet, som ett exempel för att få ned kostnaderna.

Men han är helt enig med beskrivningen att det

ATELJÉSITUATIONEN I GÖTEBORG

I Göteborg har det kommunalägda bolaget Higab nyligen signalerat att man kommer att kraftigt höja, i vissa fall dubblera, hyrorna vilket drabbar många kulturutövare, däribland ateljéinnehavare. I Göteborgs detaljplan står att ”kulturen har en viktig roll för den hållbara staden”, och många har protesterat mot Higabs hyreshöjningar. I januari 2017 beslutade Kommunstyrelsen i Göteborg att tillfälligt stoppa hyreshöjningarna och utreda frågan närmare.

... OCH I MALMÖ

I Malmö har det direkta ateljéstödet funnits i snart tio år, en stödreform som föregicks av många diskussioner om hur kommunen skapade orättvisor genom att enbart ge stöd till ateljéföreningen i den gamla räknemaskinsfabriken Addo. Efter en utredning 2006 gjordes stödet om och blev enbart individuellt sökbar. Redan då kritiserades reformen för att inte tillgodose långsiktigheten i konstnärskapen, genom att enbart garantera stöd under två år. Kommunen beviljar idag 60

Inom kulturförvaltningen ser man nu även över en höjning av ateljéstödet.

Relativt centralt i Göteborg har sedan 1987 föreningen Konstpedemin haft ett starkt fäste, där över hundra konstnärer huserar på en yta om cirka 4 000 kvadratmeter. Föreningen har ett av stadens största verksamhetsstöd för kulturverksamheter och har idag en stark ställning i kommunen.

stipendier per år, omfattande två år, om totalt 18 000 kr.

I Malmö stads kulturstrategi 2014–2020, står det ”Här ingår arbetet med att tillgodose lokaler, öppna upp och inkludera verkamma konstnärer och kulturaktörer i kommunala utvecklingsprocesser”, men i handlingsplanen saknas formuleringar kring just arbetslokaler och ateljéer. Ateljéföreningen Addo, som startades 1990, tvingas inom kort flytta, då fastigheterna ska rivas för att ge plats till nya bostäder.

skett ett uppsving i intresset för ateljéfrågor och råder alla som är intresserade att se till att smida medan järnet är varmt.

Kulturborgarrådet Roger Mogert menar att man inte ännu funnit den bästa ekonomiska modellen för hur man ska finansiera ateljéer.

– Vi ser över detta just nu, men vi är inte riktigt klara med det arbetet, berättar han. Det som är en tydlig strategi är ytterstadssatsningen för kulturverksamheter, inklusive ateljéer, säger han.

– Det finns flera områden som är i behov av mer kultur i Stockholm. Kista är ett exempel på ett område som är på väg att växa och som behöver mer konst och kultur, vilket de kommersiella aktörerna signalerar som ett problem. Man behöver scener och andra verksamheter, självklart också konstnärer på plats. ►

Ett exempel på en ytterstadssatsning är Hållbara Hökarängen, som för sex år sedan lockade professionella konstnärer med kraftigt subventionerade hyror och ateljéplatser, genomfört av kommunalägda Stockholmshem. Men förra året kom besked till flera av konstnärerna att deras hyror nu kommer att höjas. I vissa fall med så mycket som med 200 procent. Konstnären Natalie Sutinen var en av dem som utan någon förvarning blev delgiven en hyreshöjning från 32 000 kronor om året till 87 000 kronor. Eftersom hon blivit erbjuden lokalen långsiktigt hade hon sagt upp en annan lokal för att flytta arbetsplatsen till Hökarängen.

– När jag lämnade in en granskning till hyresnämnden kring höjningen drog Stockholmshem tillbaka sin hyreshöjning och meddelade att den nu var uppskjuten. Så jag är för tillfället kvar här i Hökarängen. Men jag får känslan av att Stockholmshem mest ville bocka av ett fint kulturpro-

jekt, men nu inser att de kan få mycket pengar för ateljélokaler.

Karin Stener som är kommunikationschef på Stockholmshem, skriver i ett mail att den bakomliggande idén handlat om mer än bara pengar.

– När vi planerar för olika verksamheter i våra bostadsområden är det viktigt att se vilka behov och möjligheter som finns på platsen. I Hökarängen ville vi få in mer aktivitet i de lokaler som delvis stått tomma, och vi ville skapa liv i stadsdelen med konstnärsverksamheter. Bakgrunden var den tradition som finns i stadsdelen i form av arkitektur, ateljéer och konsthall, och lokalerna skulle användas så att verksamheterna synliggjordes för besökare och boende.

Kommer ni att fortsätta subventionera hyror för konstnärer i Hökarängen?

– Vi har för avsikt att se över och följa upp konstnärslokaler på sikt, för att se om avsiktsförklaringen i kontraktet fortfarande följs och att lokalerna används så som det var tänkt.

768

Så många står i ateljékön i Stockholms stad. Kulturförvaltningen har i uppdrag att ta fram förslag till ett nytt kösystem.

ansåg redan från början att Hållbara Hökarängen var ett marknadsföringsprojekt för Stockholmshem.

– Många har talat om det som ett gentrifieringsprojekt, men då ska man ha förutsättningar för att sälja ut lokaler och lägenheter, och i princip allt i Hökarängen är hyresrätter. Det språk som användes av alla vi kom i kontakt med lät som pr-retorik. Många av projekten där, inklusive ateljéerna, fungerade bra och hade bra intentioner från början, men jag tror att man senare velat åt vissa attraktiva lokaler. Vilket kan vara anledningen till att vissa fått ökad hyra och andra har oförändrad hyra, avslutar han.

Innan sommaren kommer planeras förslaget för Wip:sthlm vara klart och fram till 2020 ska alltså Stockholm bygga upp till 400 nya ateljéer, är det tänkt. Och arkitekten Peter Ullstad tillägger att det nu är ett gyllene läge att påverka politiker och andra makthavare i denna unika situation.

– Utnyttja läget som är, för det har aldrig varit bättre för ateljéfrågan. Och, tillägger han, läget kommer nog aldrig att bli bättre. ●

Målsättningen för Hökarängen var att skapa liv i stadsdelen med konstnärsverksamheter och det vill vi fortfarande, säger Karin Stener på Stockholmshem.

Finbar Krook Rosato som under några år drev utställningsrummet Atelier 123 i Hökarängen, tillsammans med bildpedagogen Maria Andersson,

Agneta Ekmans
Lokstallet Strömstad
Vernissage 1 Juli
1 - 30 Juli
konsthallenlokstallet.se

Lokstallet drivs av Strömstads kommun med stöd av Västra Götalandsregionen

FÖR KONSTNÄRER I BEHOV AV STÖD

Tillfälligt stöd vid sjukdom eller årlig pension från fyllda 65 år

Konstnärernas Hjälpfond
www.konstnarernashjalfond.se
08-767 30 00

KONSTNÄRSNÄMNDEN

VÅRENS UTLYSNINGAR

ARBETS- OCH LÅNGTIDSSTIPENDIUM
Sista ansökningsdag 23 mars

RESIDENS I STOCKHOLM
Sista ansökningsdag 19 april

INTERNATIONELLT KULTURUTBYTE OCH RESEBIDRAG
Sista ansökningsdag 25 april

Ansökan sker via
Konstnärsnämndens e-tjänst
www.konstnarsnamnden.se

JAG BEDREV FEMINISTISK KRITIK AV KONSTEN – OCH ÖVERLEVDE

För åtta år sedan kom Vanja Hermeles uppmärksammade och omdebatterade bok *Konsten – så funkcar det (inte)* där hon undersökte jämställdhetssituationen på bildkonstscenen. Nu kommer boken som efterlängtd digital utgåva. KONSTNÄREN publicerar hennes nyskrivna förord där hon blickar tillbaka på tiden efter boken kom ut.

Av Vanja Hermele

”Hej. Jag fick precis ett telefonsamtal från en arg KRO-konstnär angående boken, han tycker att den är full med osakligheter. Han håller på att skriva en dikt angående den och ska försöka komma förbi montern på bokmässan och läsa upp den.”

Vem kan hålla sig för skratt inför möjligheten att få lyssna på ett sådant poem? Jo, jag, sommaren 2009. Skälet var att jag just hade genomfört feministisk kritik av konsten och ingenting kunde kännas värre. Mottagandet av rapporten *Konsten så funkcar det (inte)* hade raderat mitt sinne för humor. Konstvärlden var utan tvekan det mest vaktade område jag någonsin undersökt, inhägnat och övervakat som ett välbärgat amerikanskt bostadsområde. Tillträde till platsen bestämdes av en rad olika processer, styrda av ett nätverk av personer, dolda maktpositioner och grindvakter.

I rapporten, *Konsten så funkcar det (inte)*, analyserade jag tankefigurer som jag hade funnit i intervjuer med aktörer på fältet. Jag skrev att dessa förhåll-

ningssätt hade konsekvenser för både jämställdheten och kvinnor i konsten, eftersom de både kunde försvåra eller underlätta jämställdhetsreformer att få genomslag; ”På sikt avgör de konstens chanser att en dag nå jämställdhet och rättvisa.”, skrev jag.

Vad jag lärde mig av att studera konstvärlden var att feministisk kritik hanteras genom en rad försvårande F; olika försvarsmekanismer där kritiken förklaras, förskjuts eller förnekas. Dessa F utgör positioner och sätt att tala om representation och maktfrågor på kulturfältet. De har inverkan för hur ojämställdhet förstås, och vad som blir uppfattningen om vad som går att göra åt den. Ojämställdhet kan exempelvis förklaras med argument om ”konstnärlig kvalitet”. Konstnärlig kvalitet betraktas som det styrande i konsten, och går före kön eller jämställdhet. Tanken grundar sig på antagandet att konstvärlden är rationell och att kvalitetsbegreppet fungerar lika för manliga och kvinnliga konstnärer. Med en sådan konstsyn – bäst konst överlever – blir

jämställdhetsreformer onödiga, ibland till och med orättvisa för män, eftersom de ger kvinnor oförtjänta fördelar.

Ojämställdhet kan också förskjutas i tid och rum: det ska börjas på dagis, det är värre någon annan stans, i Danmark, USA, eller i Bangladesh, eller så är det kulturarvet som bestämmer (och det är bara vita män från väst som har bidragit till det). Problemet kan också förskjutas till de underrepresenterade grupperna själva och förklaras med tillkortakommanden hos dem; kvinnor fattar fel beslut och väljer fel format/material/tematik/karriärvägar. På så sätt läggs både problemet och möjligheten att lösa det på avstånd.

Det absolut vanligaste, och minst avancerade, försvaret går ut på att förneka att diskriminering eller underrepresentation alls existerar. Detta görs oftast genom att hävda att uppgiften, och ibland också uppgiftslämnaren, är falsk. Detta var den, utan jämförelse, vanligaste reaktionen från makthavare när ojämställdheten i konstvärlden påpeka-

VAD HINDRAR KONSTEN FRÅN ATT BLI JÄMSTÄLLD?

Det är den övergripande frågan i *Konsten – så funkcar det (inte)*. Boken baserar sig på ett 30-tal intervjuer med aktörer på bildkonstscenen, statistik och konstnärsenkäter. De intervjuade i boken var utövare och/eller byråkrater och representerade arbetsplatser som Högskolan för Fotografi, Konstfack, Konstnärsnämnden och Iaspis, Kungliga Konsthögskolan, Moderna museet, Nationalmuseum, Statens konstråd. Men också det fria konstlivet som ALP Gallery, Färgfabriken, Konstnärsklubben, Magasin 3, Svenska Galleriförbundet, Sveriges Konstnärers Förening och ordföranden i kulturutredningen, Eva Swartz Grimaldi, och dåvarande kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. *Konsten – så funkcar det (inte)* finns att hämta på kro.se.

”Själva problemet med könsdiskriminering är att den bara gör kvinnor till könsstereotyper. Den kvinnliga könsstereotypen bryr sig sedan bara om sådant som man kan förvänta sig av henne: hon tecknar den lilla världen, hemmet, relationer. Spelar ingen roll att Carl Larsson gjorde samma sak.”

Ur *Konsten – så funkcar det (inte)*

des av mig sommaren 2009 och skedde med en närmast automatisk mekanik.

Det jag inte hade räknat med var att det svårångade utestängningssystem som jag försökte skildra i *Konsten så funkcar det (inte)* skulle manifesteras sig med full kraft, som en knuten näve i rummet, när rapporten var färdig. Den mest informationstäta fasen i min undersökning om jämställdheten i konstvärlden infann sig precis efter publicering. Vad som framförallt förvånade mig var ombytligheten och med vilket eftertryck institutionsföretagare plötsligt vände. När jag räknade och gjorde maktanalyser om resurser och utställningsformat kände jag mig ofta glad och duktig. Som en golden retriever som hämtade hem, hämtade hem. Jag hade trott att makthavarna skulle vara tacksamma för att jag gjorde deras arbete åt dem. (Fniss! Obegriplig tanke.) När de i stället blev angreppslystna tappade jag tron på människans inneboende godhet. Så idealistisk var jag, då. Inte längre.

För en genusvetare innebär genusperspektivet att omvärlden blir mer komplicerad och begriplig på samma gång. För mig personligen har perspektivet inneburit ett slutgiltigt skydd gentemot allt som sker; det som inträffar är intressant bara du analyserar det ur ett genusper-

”Jämställdheten och den kvinnliga närvaron i konsten är inte en saga som blir bättre och bättre. Utvecklingen sker mer motsägelsefullt än så. Till exempel är det inte idag som kvinnor får högre genomsnittliga stipendiesummor än män: mest pengar gick till kvinnor för ett halvt sekel sedan. Både före och efter har kvinnor alltid fått lägre genomsnittliga stipendiesummor visar en undersökning av åren 1945 till 2006.”

Ur *Konsten – så funkcar det (inte)*

spektiv. På det sättet kan du egentligen aldrig bli kränkt eller sårad, du bara fortsätter samla ditt material. Ju värre, desto bättre. Det blev min valda väg när rapporten kom ut och mötte motstånd, framförallt från tre manliga makthavare på tre tunga konstinstitutioner.

– Håll alla mina samtal, jag sitter i ett viktigt möte med Vanja Hermele, sa chefen på [Det stora statliga konstmuseet] till sin sekreterare och log brett mot mig när jag mötte honom för en intervju i hans flådiga kontor. Han var artig, tillmötesgående och välformulerad. På frågan vad han aktivt gjorde för jämställdheten sa han; ”Svaret är, och det tror jag alla som deltar i beslutsprocessen kan intyga, att är det någon som driver jämställdhetsarbete här så är det jag. Den som först höjer rösten för en sådan sak, det är jag.”

För att begripliggöra genus i relation till makt och resurser hade jag ordnat min analys utifrån utställningsformat. ▶

► Den visade att manliga konstnärer fick rum i de stora lokalerna, medan kvinnor fick vara unga och lovande i de mindre utställningsformaten. Museet gick ut och menade att just detta ingick i ett medvetet förändringsarbete. Pressansvarig uttalade sig:

”I den stora salen för tillfälliga utställningar har bara män visats, det är korrekt, men vi har haft en rad större och mindre utställningar med, ofta unga och oetablerade kvinnor men mycket uppmärksammade. Sådant hör också till medvetet genusarbete.”

Dagen efter höjde chefen på [Det statliga konstmuseet], den självutnämnde jämställdhetsivraren, rösten av helt andra skäl. Jag fick ett mail:

”Hej Vanja, Jag sitter just och läser din så kallade bok. Tyvärr blev jag inte överraskad. Jo, lite, du räknar sämre, vet mindre om konst och utställningar och framför allt är betydligt mer intellektuellt ohederlig än jag hade trott. Synd för jämställdheten.”

”En konsekvens av tanken Konst - inte jämställdhet är att den uppmanar till att välja: antingen jämställdhet eller konstnärlig kvalitet. Med sådana uppdelningar följer rangordningar: kvalitet är viktigare än jämställdhet. Kvalitet ska definiera den konstnärliga verksamheten, vilket statistiskt har visat sig betyda en mängd vita män.”

Ur *Konsten - så funkar det (inte)*

Synd för jämställdheten? Stort tack för Din kraftfulla feministiska strategi att hantera uppgifter om manliga konstnärers fördelar i Din egen organisation. Tack också för att Du använder Din plats i offentligheten till att förneka ojämställdheten. Ps. Tack för Du, utanför offentligheten, väljer att skicka e-post med anklagelser till genusvetare. Det gör mycket för en ökad jämställdhet på konstområdet.

Den andra aktören som valde att ifrågasätta uppgifterna i rapporten - först när de blev publicerade - var [Det statliga konstrådet]. Rådet som förvaltar statens konstsamlingar hade inte möjlighet att säga något om jämställdhetsnivåerna i samlingarna, eftersom det rörde sig om ett oöverskådligt antal ostrukturerade uppgifter, men föreslog att jag skulle titta på nyetablerade konstsamlingar för att få en uppfattning om andelen kvinnliga konstnärer i dem. Rådet skickade uppgifter för de tre senaste samlingarna. Det visade sig att även i helt nyetablerade konstsamlingar hade män fördelar. Staten köpte

”Det finns ingenting som stödjer tanken att nästa generation är mer intresserad av jämställdhet än andra. Tvärtom menar en del forskare, som Pierre Bourdieu, att de som är nya på ett fält, en ny generation i konstvärlden till exempel, mer troligt kommer att överdriva fältets värderingar när de gör sitt inträde där. Det skulle i sådana fall leda till minskad jämställdhet.”

Ur *Konsten - så funkar det (inte)*

in nästan dubbelt så många konstverk av män (51 av män och 26 av kvinnor), vilket innebar att också merparten av pengarna gick till manliga konstnärer. När dessa uppgifter mötte offentligheten ifrågasatte [Det statliga konstrådet] det urval de själva varit med och skapat: ”kritiken bygger på ett väldigt dåligt statistiskt underlag. Vanja Hermele har bara undersökt tre konstkollektioner av de cirka 100 som Statens konstråd placerar ut varje år”.

Också [En privat konsthalls chef] ville motsäga sig uppgifterna om ojämställdhet i organisationen. Under intervjun sa han att han visserligen inte hade tittat ”exakt i procent eller i antal men min känsla nu är att det varit fler kvinnor än män som ställt ut, men det vet jag inte”. De senaste åren, trodde han, att han nästintill bara hade arbetat med kvinnor. Utställningsprogrammet visade en markant ökning av kvinnor under denna period, men ändå en majoritet män. I en debattartikel skrev han att ”den subtilare läsningen av vad vi gör, kärnan i vårt arbete, går i boken helt förlorad” och att ”det är olyckligt att det arbetet, som är ett jämställdhetsarbete, inte lyfts fram utan helt försvinner i ett uppradande av namn. (Min kursivering.)” Återigen, synd för jämställdheten.

Sedan *Konsten så funkar det (inte)* kom ut för snart tio år sedan har dessa makt-havare rört sig vidare i konstvärldens hierarkier och omgivningar. Vad som hänt med jämställdheten vet jag inte; den behöver kartläggas och undersökas på nytt. Mottagandet av rapporten har dock klarlagt ett par saker för mig; jämställdhet väcker starka känslor, ibland till och med vrede, men inte på grund av missförhållandena, utan för att de påvisas. Det blev också tydligt att feministisk kritik hanteras på så sätt att den som påtalar problemet framställs som skapare av problemet och den som motverkar jämställdhetsarbete. Det är vad som är synd för jämställdheten.

Vanja Hermele

Små steg i rätt riktning

Tre av de intervjuade i *Konsten, så funkar det (inte)* om bokens betydelse för jämställdheten i konstvärlden.

FOTO: CHRISTIAN SALTAS

Richard Julin

Då chefsintendent på Magasin 3, nu konstnärlig ledare på Accelerator.

Vad var din uppfattning om boken när den kom?

– Jag citerar min egen debattartikel om boken i Svenska Dagbladet (16 juli 2009):

”Jag är medveten om hur statistiken ser ut om man räknar alla kvinnor och män som någon gång ställt ut på Magasin 3 under 20 år. Det är fler män. Däremot, om man vore öppen för att visa hur vi under en längre period arbetat på en förändring, så skulle man i boken visa att vi medvetet lägger resurserna på större soloutställningar av ett urval konstnärer. Det är olyckligt att det arbetet, som är ett jämställdhetsarbete, inte lyfts fram utan helt försvinner i ett uppradande av namn.”

Fick boken någon betydelse för hur du tänker kring jämställdhet?

– Ja, på flera vis. Initialt blev jag besviken på att den väg jag valt som intendent, att tydligt titta på jämställdhet i relation till resursfördelning, inte togs upp i boken. Men i grund och botten ledde den följande diskussionen på min arbetsplats till att vi blev ytterligare medvetna om hur vi själva kan och vill förhålla oss till frågan. ●

FOTO: BECKMANS DESIGNHÖGSKOLA

Zandra Abl

Konsthantverkare. Då professor på Konstfack, idag rektor på Beckmans.

Fick boken någon betydelse för hur du tänker kring jämställdhet?

– Jag arbetade som professor på Konstfack när boken kom och den användes i undervisningen som ett material att diskutera och utgå från. Ibland är det lättare att se strukturella problem som ligger långt bort, men svårare att se de som ligger nära. Boken kom på det sättet närmare konstens fält, vilket var bra. Den är för mig ett exempel på hur viktigt det är att samla fakta och ställa frågor om jämlikhet - om och om igen.

Det är åtta år sedan boken kom ut. Har diskussionen om jämställdhet inom konsten på något sätt förändrats sedan dess? Hur?

– Både och. Många fantastiska och kunniga personer arbetar med att lyfta fram intressanta och relevanta perspektiv, skapa en annan utgångspunkt och arbeta medvetet med frågorna. Samtidigt har jag sett och ser många skillnader i hur olika personer bedöms, hur traditioner premieras och vem som har handlingsutrymme. ●

FOTO: FABIAN AF PETERSENS

Eva Swartz Grimaldi

Då ordförande för kulturutredningen, nu bland annat styrelseordförande för Norstedts förlagsgrupp.

Vad var din uppfattning om boken när den kom?

– Just då hade jag arbetat med kulturutredningen och på nära håll sett behovet av en analys av jämställdhetsfrågan inom kulturen i stort, och inom konsten i synnerhet, så jag tyckte det var utmärkt att Vanja genomförde detta arbete. Varje gång någon tar en fråga på så stort allvar som Vanja gjorde här, påverkar det och påminner. Mycket av det som framkommer i boken, har jag upplevt och sett, men det får alltid en annan verkan när det sammanställs, då blir det så uppenbart.

Det är åtta år sedan boken kom ut. Har diskussionen om jämställdhet inom konsten på något sätt förändrats sedan dess? Hur?

– På ett övergripande plan tycker jag mig se små myrsteget i rätt riktning. Visst kan man uppleva situationer av backlash, men jag tror ändå att vi inom konstens värld, precis som inom andra, rör oss sakta mot ett mer jämställt samhälle. Det viktiga är att envist påminna om hur det ser ut, annars faller vi lätt tillbaka. Därför är det här nytrycket mycket välkommet! ●

Arbetar i en riskzon

Turkiska konstnären Gülsün Karamustafa minns de tre militärkupperna som hennes hemland har genomgått sedan 1960, och som alla har präglat hennes konstnärskap.

Det har alltid varit svårt att vara konstnär i Turkiet. Idag fångas akademiker och det är inte ovanligt att få sin telefon avlyssnad. Med det som i västvärlden betraktas som nyheter är vardag för Gülsün Karamustafa. Situationen i hennes hemland möter hon med historiska jämförelser och bortglömda personliga berättelser – det som våldet är först med att mota undan. Hon kallar sig historieberättare, och vill inte skilja den politiska aktiviteten från konsten.

Många discipliner möts i ditt konstnärskap: från teori till måleri, från dokumentärfilm till skulptur. Hur kom det sig att de konstnärliga uttrycken kom att bli ditt sätt att möta och analysera världen?

– Jag utmanar jag mig själv genom att försöka länka historier från andra platser till mina egna. Sammankopplingen har också varit en överlevnadsstrategi. Under militärkupperna utsattes flera av mina familjemedlemmar och släktingar för förhör eller fängelsestraff. Vi fann styrka i att tänka på att människor vid samma tidpunkt, men i andra delar av världen möter samma orättvisa. Vi var inte ensamma. Medveten om det, kunde jag som konstnär inte stå oberoende från det som pågick omkring mig.

Du har alltid arbetat i en riskzon, vilket i denna intervju hindrar oss att kom-

FOTO: MUHSIN AKGÜN

Gülsün Karamustafa, konstnär

Född i Ankara 1946.

Bor och arbetar i Istanbul, Turkiet.

Nyligen visades en stor retrospektiv med hennes konst på Hamburger Bahnhof i Berlin, och i höst medverkar hon i utställningen *Bilder av krig* på Bonniers Konsthall.

municera på andra vis än per mail. Hur relaterar du till platsen där du bor och verkar, och hur definierar du själv din politiska aktivitet?

– Min generation har mött våldssamma svårigheter kom att märka våra liv. Jag blev politiskt intresserad i samband med att jag tog examen från konsthögskolan i Istanbul 1968, då brusade världen av 68-upproret så jag har arbetat under risk sedan första början.

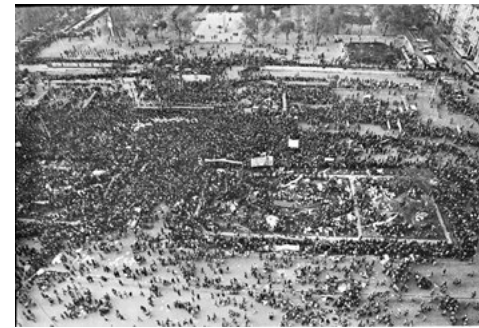
Jag tycker inte att något har förändrats sedan dess.

Din verksamhet sträcker sig över andra halvan av nittonhundratalet och framåt, från Turkiets historia till en nationell kontext. Om du ser tillbaka, hur har du påverkats av historien?

– Mitt sätt att relatera till omvärlden var inte särskilt uppskattat på konsthögskolan i Istanbul, där jag utbildade mig till konstnär. Men vid tiden för examen pågick 68-upproret världen över, och vi ockuperade skolan. De posters som jag då började måla förändrade mitt sätt att se på konst, och reaktionerna som jag då mötte pushade mig dit jag är idag. Särskilt påverkades jag av den efterföljande militärkuppen 1971, när tidigare klasskamrater och lärare förföljdes. En större historia som hör ihop med alla de små historier som jag berättar i min konst.

Till hösten medverkar du i utställningen Bilder av krig på Bonniers Konsthall i Stockholm. Du ska visa videoverket *The Memory of a Square* från 2005. Återkommande i ditt konstnärskap är just alternativa bilder av krigets historia och de som påverkas av det. Kan du berätta om verket?

– Videons ena kanal visar arkivmaterial från strider i stadsrummet och särskilt på torget. Den andra är en

GÜLSÜN KARAMUSTAFA/RAMPA GALLERY

”Jag vet hur det känns att bevittna något hemskt som sker i stadsrummet inifrån ett slutet hem.”

Gülsün Karamustafa

stumfilm som gestaltar den samtida situationen i ett hem. Verket sträcker sig över en lång historia och förhåller sig till situationer där skeenden har haft sin mittpunkt på torg: Himmelska fridens torg, Tahrirtorget, eller Majdantorget. En besökare ville en gång ersätta arkivmaterialet med fotodokumentation från sitt eget land, men behålla scenen i hemmet. Något som vore fullt möjligt utan att filmen skulle förlora sin styrka.

I videon ställs uppror i det offentliga rummet bredvid scener i hemmet, där kvinnor och barn förväntas stanna tills att striden är över. Vilken roll spelar offentliga och privata utrymmen för dig?

– Jag är övertygad om att torg är som hjärtan i städer och döljer ledtrådar till deras historia. Jag bor själv väldigt nära Taksimtorget i Istanbul, som också blev startpunkten för projektet, och jag har också sett och deltagit i nästan alla skeenden på detta torg sedan femtioalet och framåt. Jag vet också hur det känns att bevittna något hemskt som sker i stadsrummet inifrån ett slutet hem där du inte känner dig trygg. Denna dubbla relation mellan in- och utsida, liksom mellan olika motsvarande händelser i världen, är vad jag vill visa med filmens två kanaler.

Frida Sandström

VERK

Memory of a Square, 2005.
Stillbild från video.

GÜLSÜN KARAMUSTAFA/RAMPA GALLERY

VERK

Painting for Poster, 1977.

FOTO: CHROMA

VERK

Utställningsvy, Hamburger Bahnhof, Berlin, 2016-17.

... hitta den nya tidens mecenater

I den digitala tidsåldern uppstår nya ekonomiska möjligheter för konstnärer. Serietecknaren **Karin Rindevall** får stöd av sina läsare genom en mecenattjänst på internet.

Karin Rindevall arbetar med animation och grafik, utöver sitt jobb som spelgrafiker gör hon den populära webbserien *The Din*. Det är gratis att läsa serien, utgivningen finansieras bland annat av annonser på hemsidan och försäljning, men även genom amerikanska nättjänsten Patreon. Den fungerar ungefär på samma sätt som crowdfundingtjänster, där personer stödjer olika projekt genom insamling via en hemsida, men tanken med Patreon är att stödet syftar till att på lång sikt stärka en konstnärskarriär snarare än ett enskilt projekt eller verk. De som skänker pengar får ta del av olika former av extramaterial, beroende på hur mycket pengar de bidrar med.

FOTO: AGNIESZKA MIKUCKA

– Just nu kan jag lägga ungefär 10 till 15 timmar i veckan på att skriva och teckna min serie, eftersom jag har ett krävande dagjobb som spelgrafiker, men min dröm är att en dag kunna ägna mig åt mina egna berättelser på heltid och därför försöker jag etablera flera inkomstkällor, säger Karin Rindevall.
– Jag lägger 30–60 minuter i veckan på att förbereda

”Det är en möjlighet att ge mina läsare ett konkret sätt att kunna stödja mig och mitt skapande.”

Karin Rindevall

Patreon-material, och jag tycker verkligen det är värt det. Det är också en möjlighet att ge mina läsare ett konkret sätt att kunna stödja mig och mitt skapande.

Den direkta kontakten med publiken och möjligheten att genom ett klick skänka pengar till konstnären är en ny form av mecenatskap, säger Linnéa Lindsköld, lektor vid högskolan i Borås som forskar om kvalitetsbegrepp och finansiering av kultur. Vissa skillnader mellan medeltidens mecenater och dagens digitalisering finns dock:

– Istället för att en person betalar mycket så betalar flera personer lite, ibland så lite som en dollar. Konstnären förväntas inte heller framställa kungariket i god dager, du är inte i samma

beroendesituation idag.

Men digitala mecenattjänster är inte bara guld och gröna skogar ändå, påpekar Linnéa Lindsköld. För att lyckas krävs det att du producerar innehåll som attraherar. Än så länge är det främst youtubare, poddare och musiker som drar in pengar med snabbt och snärtigt material. Det underlättar också att vara ett känt namn eller rikta sig mot en specifik målgrupp. Det är också något som serieskaparen Karin Rindevall märkt av.

– Mitt tips till andra konstnärer som vill dra igång en Patreon-kampanj är att först skapa sig en följarsbas på sociala medier genom att dela bilder av verk på till exempel facebook eller instagram.

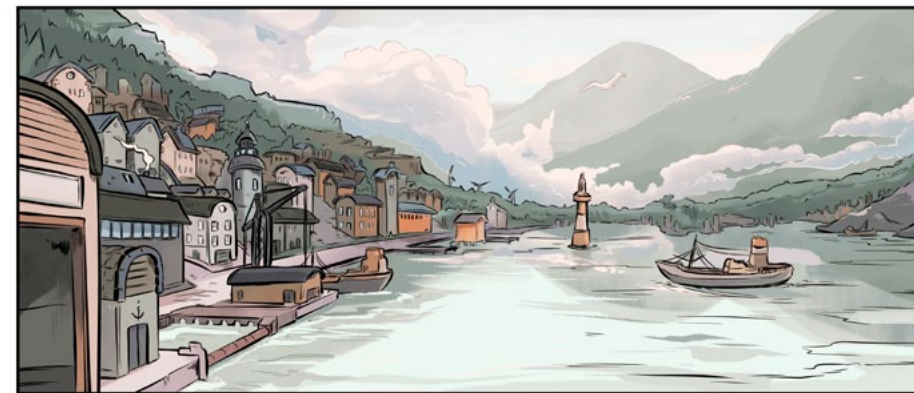
Emil Åkerö

Detta är Patreon

Patreon är en internetbaserad plattform där olika innehållsproducenter kan låta följare bidra ekonomiskt till deras arbete. Tjänsten används främst av kulturskapare inom medier som youtube och poddar, men även musiker, författare

och konstnärer kan använda den. Bidragsgivaren kan bidra med så lite som en dollar och uppåt, antingen per verk eller månadsvis. Patreon skapades 2013 i San Francisco. I Sverige fanns under en kort period motsvarande tjänsten Flatter.

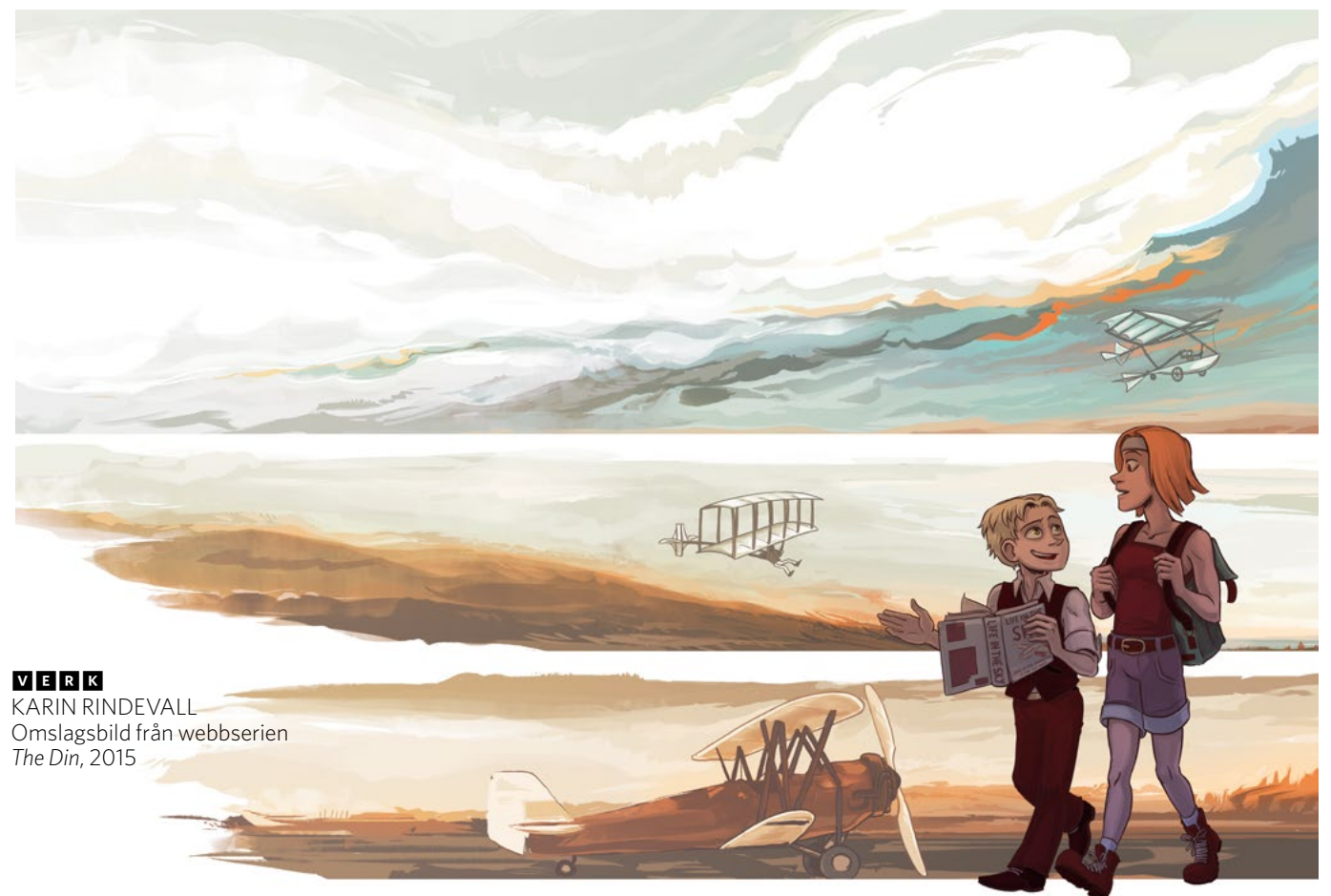

”Istället för att en person betalar mycket så betalar flera personer lite, ibland så lite som en dollar.”

Linnéa Lindsköld, lektor vid högskolan i Borås

VERK

KARIN RINDEVALL
Serierutor från webbserien
The Din, 2016

VERK

KARIN RINDEVALL
Omslagsbild från webbserien
The Din, 2015

KRÖNIKA

En pigg 80-åring tar nya utvecklingskliv

Vi närmar oss ett historiskt riksmöte i Konstnärernas Riksorganisation. KRO och KIF har formellt gått ihop i en organisation. För första gången hålls ett riksmöte med bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare. Konstnärernas Riksorganisation fyller 80 år, konstnärsbegreppet är sedan länge utvidgat, och vi arbetar nu gemensamt för alla bild- och formkonstnärers bästa.

Det är en rolig tid att vara ordföranden för vår gemensamma organisation. Det märks att en förändring har skett. Vi växer och vi utvecklas. En kort tillbakablick visar att vår service till medlemmarna har förbättrats genom bland annat utökad information, mer juridisk rådgivning, och en utbildningssatsning som ger oss möjlighet att stötta både konstnärer och arrangörer. Vår röst har blivit starkare och tydligare, vårt genomslag i media har ökat, vi har uppvakttat fler politiker med konkreta förslag på förbättringar, och vi har inlett nya samarbeten inom vår bransch.

Konstnärernas villkor förbättras genom dialoger, bra avtal och rekommendationer men ibland – och oftare än vi skulle önska – måste vi sätta press på våra beslutande politiker och tjänstemän. Vi arbetar hårt för att förändra den statliga konstnärspolitiken som är viktig och vägledande för alla politiska nivåer. En förändring har dock skett det senaste decenniet, alltmer konstpolitik beslutas lokalt genom arbetet med regionala kulturplaner. Västra Götalands satsning på att finansiera MU-avtalet visar hur modiga politiker och tjänstemän på regional nivå kan driva utvecklingen i rätt riktning.

Det är också ett exempel på vad vi kan

uppnå med det målinriktade och effektiva samarbetet mellan kansli och lokalt engagerade medlemmar, något vi har utvecklat de senaste åren. Tillsammans arbetar vi fram bättre villkor vid konstnärliga gestaltningar och utställningar. Tillsammans påverkar vi konstnärspolitikens innehåll med konkreta förslag i remissvar på regionplaner, och gemensamma debattartiklar. Tillsammans för vi också dialog med arrangörer och tjänstemän i viktiga processer.

Vårt riksmöte i maj ska fatta viktiga beslut. Vi föreslår en fortsättning på den inslagna vägen som prioriterar konstnärernas yrkesmässiga villkor. Vi föreslår en organisering i landet som är anpassad till konstpolitikens struktur och stärker kommunikation och samverkan inom föreningen.

Vi föreslår också en ny digital valordning som innebär att fler kan rösta fram riksmötets representanter. Vill du veta mer? På kro.se/riksmote2017, kan du ta del av vår framtidsbild. Hör gärna av dig med tankar, alla synpunkter är viktiga.

Välkommen till riksmöte 6 maj i Stockholm!

Katarina Jönsson Norling,
bildkonstnär & riksordförande

Sanna Svedestedt Carboo,
konsthantverkare & vice riksordförande
Konstnärernas riksorganisation

✦ Att så många konstnärer engagerar sig för att förbättra våra villkor. Varmt tack till er alla!

✦ Att vi lyckats höja IV-ersättningen med 4 miljoner kronor och att bild och form nu ska bli eget ändamål inom kultursamverkansmodellen.

Håll utkik efter
KRO/KIF:s föreläsningar
och kurser i
medlemsbrevet och
på kro.se

JURISTEN SVARAR

Uppsagd från ateljén - vad gäller?

"Jag har blivit uppsagd från min lokal. Vad har jag för rättigheter och var det ok att hyresvärden informerade mig muntligt?"

För många konstnärer är tillgång till en arbetslokal en avgörande fråga för huruvida de kan utöva sitt konstnärskap eller inte. Dagen man får tillgång till en ateljé, är ofta dagen man vågar satsa på en utställning, beställning eller skriva den där projektansökan som man gått och tänkt på.

Hamnar man dock i ett motsatt läge, med en lokal som sagts upp, kan situationen lika snabbt vända och kännas hopplöst svår och omöjlig. Det är bra att känna till att det finns ett visst skydd för dig som lokalhyresgäst. Skyddet är ett så kallat "indirekt besittningsskydd" och förutsätter att lokalhyresgästen inte skriftligen avtalat bort besittningsskyddet, samt att

hyresförhållandet varat längre än nio månader.

Det finns så kallade formkrav för en uppsägning. Är dessa krav inte uppfyllda, kan uppsägningen vara utan verkan med den effekten att hyreskontraktet automatiskt förnyats i ytterligare en period.

Kraven går att finna i jordabalkens 12 kapitel och innebär bland annat att:

- Uppsägningen ska vara skriftlig och ställas till hyresgästen;
- Uppsägningen ska ha delgivits hyres-

Sofie Grette
Jurist KRO/KIF

gästen i rätt tid (vanligt är att detta måste ske 9 månader innan kontraktets slutdatum);

- Uppsägningen ska innehålla en hänvisning till jordabalkens 12 kapitel § 58 b, enligt vilken hyresgästen inom två månader kan hänskjuta frågan till hyresnämnden för medling.

Den sistnämnda punkten är det som, i många fall, får störst betydelse för konstnärer. Det indirekta besittningsskyddet öppnar nämligen upp för en möjlighet att begära ersättning – skadestånd – motsvarande en årshyra. Dina rättigheter är inte lika starka som om det rörde sig om en bostad. Du kan aldrig tvinga en hyresvärd att låta dig fortsätta hyra lokalen, men du kan kräva att vissa formkrav ska vara uppfyllda, som att uppsägningen ska vara skriftlig, samt i bästa fall få ett visst plåster på såren genom möjligheten till ersättning i det fall du måste flytta. ●

Som politiskt asylsökande konstnär i Sverige fick jag fullt stöd från KRO/KIF. Den solidaritet som föreningen visade mig har haft stor betydelse för mig som konstnär i ett främmande land.

Narek Aghajanyan

Ansök på www.kro.se

BLI
MEDLEM
I KRO/KIF

När du har en utställning i Oslo
När tavlorna välter i lastbilen
När du spiller kaffe på datorn
När nån snor dina alster
När nån nallar din smartphone
När nån snubblar in i din skulptur
När du trampar på en spik
När nån trampar på din spik
När du hamnar i rätten
När du hamnar på sjuken en tid
När du flänger på jobb i Berlin
När du får en vattenskada i ateljén
När det brinner i knutarna

Rätt skönt att ha allt försäkrat

Ring 08-440 54 40 eller besök gefvert.se

Gefvert

ILLUSTRATION: MARKUS EDIN

Fira World Art Day 2017

Torsdag 20 april firar vi konstens födelsedag med årets konsttårta och ett konstpolitiskt samtal på temat "Vad döljer sig bakom den samtida konstscenen?" där frågor om villkor, representation och mångfald kommer att diskuteras. Och vad vill fyra av Sveriges kulturpolitiker göra för att stimulera och stärka den svenska bild- och formkonsten?

Scen 1: Samtal med deltagare från projektet Konsten att delta: Bild och form.

Scen 2: Fyra separata samtal med Gunilla C Carlsson (S), Niclas Malmberg (MP), Bengt Eliasson (L) och Roland Utbult (KD), alla kulturpolitiska talespersoner för sina partier.

Scen 3: Konsttårta och kaffe.

Datum och tid: onsdag 20 april 2017. Samtal kl. 13.00-15.00. Konsttårta och kaffe: 15.00-15.45.

Plats: Moderna Museet.

För anmälan och mer information: kro.se/WAD2017

KRO/KIF Jämtland Härjedalen gör det igen!

Lokalföreningen fick dagarna före julafton igenom sitt andra medborgarförslag, vilket innebär att östersundsborna kommer att få mer offentlig konst. I veckan fattade Östersunds kommun beslut om att stärka upp sitt arbete med den

konstnärliga gestaltningen, efter att Christina Langert med stöd från konstnärskollektivet i kommunen lagt ett medborgarförslag. För ett par år sedan lade föreningen ett medborgarförslag om att tillämpa enprocentsregeln, vilket även det antogs.

Vill du påverka din kommun? Ta hjälp av KRO/KIF:s metodhandbok! kro.se/metodhandbok

Välkommen till KRO:s riksmöte 2017

Förutom att vi i år firar 80 år är det extra roligt att KRO och KIF har gått ihop och nu håller ett gemensamt riksmöte för första gången.

Preliminärt program:

Fredag 5 maj, kl 15-17: Seminarium (se mer info om plats och innehåll på hemsidan).

Lördag 6 maj, kl 9-17: KRO:s riksmöte 2017

på Handarbetets vänner på Djurgården i Stockholm.

Ombuden får en särskild inbjudan. Alla medlemmar är välkomna till riksmötet med yttranderätt. Läs på kro.se/riksmote2017 för anmälan och mer information. Riksstyrelsens förslag till stadgeändring och föreningsutveckling finns på medlemssidan. Resterande handlingar finns där senast 12/4.

Välkommen

MÄRTA MATTSSON

Tre frågor till en av KRO/KIF:s nyaste medlemmar.

Hur ser din konstnärliga praktik ut?

Jag driver företaget, Märta Mattsson Jewellery & Objects, och har en egen ateljé i Göteborg. Jag jobbar med mitt konstnärskap på heltid men mina arbetsdagar ser ofta väldigt olika ut. Jag bollar mellan att tillverka mina smycken, sköta det administrativa och marknadsföra mig själv och mitt konstnärskap. Jag reser även mycket utomlands för att föreläsa, hålla i workshops och ställa ut mina verk. Det är inget 9-5-jobb att driva eget precis, men jag älskar det jag gör!

Vilka åtgärder skulle främja dina möjligheter att vara konstnärligt yrkesverksam?

Bättre villkor för att ställa ut. Vad hoppas du få ut av ditt medlemskap i KRO/KIF? Jag hoppas kunna få juridisk rådgivning och att ha en stöttande organisation att kunna vända mig till de dagar då det är svårt att veta hur vissa situationer med till exempel gallerister, försäkringar och stölder ska hanteras.

VERK

MÄRTA MATTSSON
Wings, 2016.

Cikadavingar, resin, lack, pigment och silver.

FOTO: MÄRTA MATTSSON

Påverkansarbete gav en miljon extra till MU-avtalet

Västra Götalandsregionen satsar en miljon kronor extra för att kunna betala konstnärerna medverkansersättning inom ramen för MU-avtalet. Här är några pusselbitar som ledde fram till beslutet.

Inför valet 2014 gjorde KRO/KIF en partienkät som vi lanserade i pressen. Conny Brännberg (KD), ordförande i kulturnämnden i Västra Götalandsregionen, svarade efter valet i en debattartikel i partiets tidning Kristdemokraten: "Jag trodde inte det var sant då KRO skickade ut ett pressmeddelande mitt under valrörelsen. Alla

riksdagspartier, utom ett, sa att ersättning till konstnärer var angeläget och att det är självklart att en konstnär ska få ersättning för sitt arbete. Alla partier utom mitt eget."

Efter att KRO/KIF riks och Region Väst skrev remissvar på Västra Götalandsregionens kulturplan, mejlade våra synpunkter till parti-

ernas företrädare i regionen (Nina Bondeson!) och lyfte vikten av MU-avtalet i debattartiklar, bad Conny Brännberg om möten både i Göteborg och i Stockholm. Arbetet gav resultat. Nu satsar Västra Götaland bland annat en miljon kr extra för att betala medverkansersättning till konstnärer som ställer ut på Bohuslänsmuseum, Borås konstmuseum, Dalslands konstmuseum, Lokstallet, Läckö slott, Nordiska akvarellmuseet, Röda Sten Konsthall, Skövde konstmuseum, Textilmuseet och Västergötlands museum.

Pontus Björkman

Räkna ut din medverkansersättning:

kro.se/mu-och-avtal

Har ersättningarna förändrats med MU-avtalet?

Före MU-avtalet låg de genomsnittliga ersättningarna på runt 5 000 kr. I MU-barometern 2015 var den genomsnittliga ersättningen 16 000 kr för de som även betalade medverkansersättning. Ersättningarna går uppåt, men alltför långsamt, även om det finns fler positiva exempel. MU-barometern visade att Bildmuseet i Umeå i genomsnitt betalade 115 000 kr till konstnärerna.

<p>11 FEBRUARI - 23 APRIL</p> <p>METANOIA</p> <p>Yasam Sasmazer SKULPTUR</p>	<p>CHITA TANN</p> <p>Leah Gordon och André Eugene FOTOGRAFI OCH SKULPTUR FRÅN HAITI</p>
<p>6 JUNI - 24 SEPTEMBER</p> <p>NORRBOTTENSK FOLKKONST</p> <p>EN INVENTERING AV DEN FOLKLIGA KONSTEN UNDER 1900-TALET OCH FRAM TILL VÅRA DAGAR</p>	<p>FRIENDSHIP</p> <p>30 INTERNATIONELLA FOTOGRAFER</p>
<p>HAVRE MAGASINET Länskonsthall Boden</p>	<p>REGION NORRBOTTEN Bodens kommun</p>

Gestaltungs- uppdrag

Höglandssjukhuset i Eksjö

Under april kommer Region Jönköpings län att utlysa två stora uppdrag på Höglandssjukhuset i Eksjö. Vi välkomnar alla typer av konstnärliga uttryck och praktiker.

Information kommer att presenteras på www.rjl.se/gestaltungsoppdrag och www.konstpool.se

Region
Jönköpings län

Bildupphovsrätt

Bildupphovsrätt företräder nära 100 000 bild- och formkonstnärer i hela världen. Vi skapar avtal för ersättning och ser till att kulturskapare får betalt när deras verk används. Bildupphovsrätt i Sverige drivs utan vinstintresse.

ÅSA BERNDTSSON

Respekt för konstnären är möjlig

När vinnaren av prestigefulla Kasper Salin-priset tillkännagavs före jul meddelade TT att HSB Studio 1, Örgryte Torp bostadshus tilldelats priset. Arkitekten bakom nämndes inte. Vi ser exempel i olika medier på detta hela tiden, trots att upphovsrättslagen tydligt säger att man som konstnär har rätt att bli namngiven.

Flera viktiga avgöranden på senare tid visar trots allt att vi har en stark upphovsrätt. Men den är ständigt ifrågasatt, och det krävs ett fortsatt engagemang bland oss i yrkeskåren för att hålla emot de krafter som vill försämma villkoren.

Bildupphovsrätt kommer under året att jobba aktivt för att sätta press på gratisanvändarna. Och då menar vi inte vanligt folk på stan, vi menar stora organiserade aktörer. Vi kallar dem plattformar. De som istället för att betala konstnärerna väljer att genom snåriga användarvillkor lägga allt ansvar att lagen följs på de som använder produkten. Har du själv läst Facebooks användarvillkor till exempel?

Att detta är ett orimligt förhållningssätt börjar gå upp för politiker och tjänstemän, som är de som kan föreslå lagar och regler för att ändra på situationen. EU-kommissionen föreslår i ett nytt direktiv att

plattformarna måste börja förhandla med rättighetshavare och betala för sin användning av upphovsrättsskyddat material. Det är ett stort steg framåt och kan förhoppningsvis bli en väckarklocka för alla de svenska politiker som varit skeptiska till upphovsrätten i tron att de gynnar något nytt och modernt. Trots att en hel yrkeskår får betala med försämrade livsvillkor och därmed får betydligt sämre förutsättningar att skapa ny konst för samhället att ta del av.

Det är dags att de stora internetjättarna börjar göra som så många andra aktörer redan gör – avtala om bildlicens hos oss och betala för det kreativa innehåll de fyller sina produkter med och tjänar pengar på. Lösningarna finns redan! Nu krävs bara viljan hos plattformar och politiker.

Åsa Berndtsson
Ordförande

Vårens utbetalningar

Mars: reproduktion
Mars: följerätt
Maj: SVT/UR

Därför är tvisten viktig

Den långvariga tvisten mellan Wikimedia Sverige och Bildupphovsrätt fortsätter nu i Patent- och marknadsdomstolen (PMD). Wikimedia har fört fram alternativa grunder för sin inställning att slippa betala för bilderna på konstverk på offentligkonst.se. Tvisten handlar därför nu om de länkar som möjliggör visningen av konstverken på offentligkonst.se kräver konstnärernas tillstånd eller inte. Om PMD kommer fram till att tillstånd krävs är Wikimedias användning av konstverken på offentligkonst.se ett upphovsrättsintrång.

Wikimedia hänvisar till att konstnärerna själva – på sina egna hemsidor – publicerat ett foto på de aktuella

konstverken. Därmed skulle det – enligt Wikimedia – vara fritt fram att länka till andra foton på samma konstverk som lagts upp otillåtet.

Bildupphovsrätts uppfattning är att ett sådant resonemang fullständigt urholkar konstnärernas rättighetsskydd i den digitala miljön och är därför orimligt.

Parterna har lämnat in sina slutanföranden till PMD, och nu pågår en kompletterande skriftväxling som förväntas bli klar inom kort. Därefter kommer PMD att avgöra målet och en dom kommer förhoppningsvis under våren.

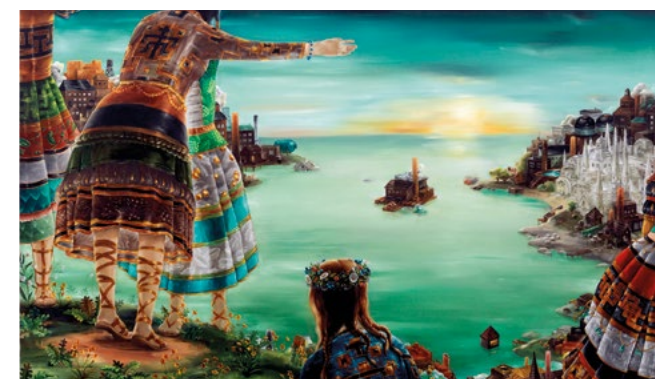
Erik Forslund
Förhandlingschef

Meddela oss

Skicka in dina nya uppgifter när du flyttar, byter bankkonto och/eller byter e-post så att du inte missar utbetalningar eller annan bra information.

Vill du synas på vår webbplats?

Vi vill visa för allmänheten vem upphovsrätten finns till för. Därför söker vi bilder på konstnärer i arbete. Du som vill vara med, hör gärna av dig till bildupphovsratt@bildupphovsratt.se

Ernst Billgren vs Wilhelm von Kröckert, Vid stadens utkanter (hänvisning)

Aktuella utställningar

KONSTHALLEN • KULTURENS HUS LULEÅ

28 jan – 29 mars Ernst Billgren vs Wilhelm von Kröckert

8 april – 3 juni Sture Berglund & Thomas Ökvist

10 juni – 23 aug Jan-Anders "Jatte" Eriksson

10 juni – 23 aug Monica Gora, Gunilla Bandolin & Nils Bergendahl

10 juni – 23 aug Brita Weglin

För övrigt utställningsprogram och information,
www.kulturenshus.com/konst

Varje droppe färg i avloppet är en droppe för mycket

Du kan bidra till en bättre miljö genom att välja att måla med kadmiumfria färger och ta hand om dina färgrester på rätt sätt.

Mer information om hur du målar miljöanpassat finns på www.kappala.se

KÄPPALA
För renare sjöar och skärgård

3 viktiga om Creative Commons-licenser

Creative Commons är ett system för gratislicensiering, där upphovspersoner själva ska märka upp hur deras verk får användas av andra. Det finns några saker du som är konstnär behöver tänka igenom, innan du använder den typen av licens.

1. En CC-licens gäller för hela upphovsrättsliga skyddstiden (70 år) och kan inte tas tillbaka.
2. Det finns ingen uppfölj-

ning eller garanti att licensen följs.
3. Bildupphovsrätt kan inte samla in och betala dig ersättning för de verk du satt CC-licens på, ej heller kan vi göra något om du ser att intrång i din upphovsrätt har skett. Det blir därmed svårt att kombinera ett medlemskap i Bildupphovsrätt om du samtidigt använder CC-licenser.

Ellinor Perlefelt

Vad gör jag om någon utelämnar mitt namn?

Om du upptäcker att någon utelämnat ditt namn när de publicerat ditt verk rekommenderar vi dig att kontakta bildanvändaren. Informera om att du som upphovsperson har rätt att vara namngiven i anslutning till verket. Kanske handlar det om okunskap hos användaren eller osäkerhet kring

hur namngivelse skulle kunna fungera i sammanhanget. Om ni inte kommer överens, och du anser att det handlar om ett intrång i din upphovsrätt så kan du, om du är medlem och verket har licensierats av Bildupphovsrätt, höra av dig till oss för rådgivning.

SARAH
BROWNE

8 MARS
—
23 APRIL

marabouparken

Marabouparken konsthall Sundbyberg
www.marabouparken.se

Open call: konstverk till skolor och förskolor

Har du som konstnär färdiga verk som kan passa i en skola eller förskola? Uppsala kommun söker just nu konstverk för att placera i skolmiljöer.

Vill du veta mer gå in på
www.uppsala.se/open-call

DEN TÄNKANDE HANDEN

H.M. Konungens stipendietävling för unga tecknare

Utställning av nominerade bidrag
28 april - 25 juni 2017
Gustav III:s Antikmuseum
Kungliga Slottet

KONSTAKADEMIEN
The Royal Academy of Fine Arts

Den tänkande handen – H.M. Konungens årliga stipendietävling för unga tecknare som arbetar med visuell gestaltning inom konst, arkitektur, mode, design och illustration.

www.kungahuset.se/dentankandehanden #dentankandehanden

Liquitex®

PROFESSIONAL

INFINITE INTERMIXABILITY

HEAVY BODY

Tjock och krämig konsistens som lämnar tydliga spår av kniv- och penseldrag

INK!

Intensiva, högpigmenterade färger som är vattenresistenta

SPRAY PAINT

Svagdoftande, vattenbaserad teknologi för klara ljusakta färger

PAINT MARKER

Vattenbaserade och ljusakta med spetsar för precision och kontroll

SOFT BODY

Mjuk och lättflytande med god täckförmåga som lämnar en jämn yta

LIQUITEX SÄLJS VIA COLART SVERIGE HOS VÅRA ÅTERFÖRSÄLJARE

STOCKHOLM Matton www.mattonbutiken.se IB Wahlström www.ibwahlstrom.se Konstnärshandeln Jordi www.konstnarshandelnjordi.se Highlights www.hlstore.com
Kreatima www.kreatima.se MALMÖ Drewex AB www.drewex.nu Martins Color www.martinscolor.com Matton www.mattonbutiken.se
GÖTEBORG In-Ex www.in-exfarg.se Dusky Pink www.duskypink.se Matton www.mattonbutiken.se HAMMARÖ Hammarö Ramverkstad www.hammaroram.se
HELSINGBORG Färg & Tapet Helsingborg www.fargotapethelsingborg.se LINKÖPING WS Form www.wsochcompany.se LUND Ljungbergs Artist www.ljungbergsartist.se
NORRKÖPING Gredelin Konstnärshandel www.gredelin.se ÄNGELHOLM TB List & Ram www.tblist.se ÖREBRO Magnussons Färghandel www.magnussonsfarg.se